

อย.๑ ตู้ขามุม (เลขที่เดิม ๑๑๐)

ฝีมือช่าง สมัยอยุธยา
ประวัติ เดิมอยู่วัดระฆังโฆสิตารามวรมหาวิหาร กรุงเทพมหานคร
ลักษณะลาย ตู้ลายรดน้ำกนกเปลวเครือเถาและลายก้านขดกนกเปลวเคล้าภาพนกกระรอก ครุฑคาบ นาคคาบ ภาพหน้าขบ และออกเถาครุฑนาค เคล้าภาพเทพเจ้า ภาพจับและภาพเล่าเรื่องรามเกียรติ์

เสาขอบตู้ เขียนลายกรวยเชิงตักแต่งหัวเสาและปลายเสาส่วนช่วงกลางของเสาหงทงทาบ
เฉพาะ ๓ ด้านยกเว้นด้านหลังซึ่งเขียนลายรักร้อยบัวร้อย

เสาขาตู้ ด้านข้างขวาซ้ายเขียนภาพไม้ยืนต้นกำลังผลิดอกออกผลและเคล้าภาพนกด้านหน้า
ภาพลบเลื่อนมากมีปรากฏให้เห็นตอนบนของขาตู้เขียนรูปคล้ายหางเหืองส่วนอื่นๆ ที่ไม่ได้ลงรักดำหรือเขียนลาย
ตักแต่งจะลงรักแดงทึบตลอดส่วนด้านหลังลงรักดำทึบ

ขอบบนขอบล่าง ลงทงทาบอยู่เหนือลายบัวรวน

เชิงตู้ ทำเป็นรูปปากสิงห์ทั้ง ๔ ด้านแต่เขียนลายตักแต่งเฉพาะด้านหน้าและด้านข้างซ้ายขวา

ด้านหน้าเขียนลายก้านขดกนกเปลวออกเถาถึงเคล้าภาพนก และภาพบุรุษ ๓ คน อยู่เหนือจุมูกสิงห์ ๑ คนส่วนอีก
๒ คนอยู่มุมซ้ายและขวาของเชิงตู้ ด้านข้างซ้ายเขียนลายก้านขดกนกเปลวเคล้าภาพบุรุษ ๓ คน ซึ่ง ๒ ใน ๓ ที่อยู่มุม
ขวาซ้ายของเชิงตู้ ด้านข้างซ้ายนี้ถือกิ่งไม้คนละ ๑ กิ่ง ด้านข้างขวาเขียนลายพันธุ์พฤกษาเคล้าภาพบุรุษ ๓ คน ซึ่ง ๒
ใน ๓ คนที่อยู่มุมขวาซ้ายต่างก็ถือไม้คนละ ๑ กิ่ง ภาพบุคคลที่เขียนตักแต่งบางคนมีใบหน้าทรงผมและสวมหมวกแบบ
ชาวยุโรป

อย.๒ ตู้เท้าสิงห์มีลีนชัก (เลขที่เดิม ๖๘)

ฝีมือช่าง สมัยอยุธยา
ประวัติ เดิมอยู่วัดคางคาว จังหวัดนนทบุรี ปัจจุบันอยู่ในความดูแลของสำนักพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ
ลักษณะลาย ตู้ไม้จำหลักประดับกระจกสีเขียวขาวเหลืองและสีแดงบนผนังตู้ด้านหน้า และด้านข้างขวาซ้ายประดับ
กระจกสีแบบลายสานเป็นลายกุดันตาแห ด้านหน้ากระจกสีเขียวขาวและเหลือง ด้านข้างขวามีกระจกสี
เขียวแกมขาว ส่วนด้านข้างซ้ายประดับกระจกสีเขียวขาวและแดง

ด้านหลัง ลงรักดำทึบ

เสาขอบตู้ ๔ ด้านจำหลักลายก้านขดเครือเถาออกเถาหัวมังกรเป็นระยะๆ เสาขอบตู้ของกรอบ
ลีนชักเขียนภาพครุฑยุคนาค

ขอบบน ๔ ด้านจำหลักลายก้านขดเถาเลื้อย และลายน่องสิงห์หงทงทาบ

ขอบล่าง ๔ ด้านประดับกระจกแผ่นสีเหลี่ยมสีขาวสลับกับกระจกแผ่นสามเหลี่ยมสีเขียว และเขียน
ลายรดน้ำเป็นลายบัวรองรับขอบที่ประดับกระจกสีเขียวแกมขาว

ลีนชัก ด้านหน้ามี ๓ ลีนชักด้วยกันจำหลักรูปมังกรเล่นน้ำไว้ลีนชักละ ๑ ตัว ทงที่ลงไว้ลบเลื่อน
หมดเหลือเพียงสีของเนื้อไม้กรอบลีนชัก ด้านข้างขวาซ้ายจำหลักลายนูนต่ำรูปมังกรเล่นน้ำด้านละ ๒ ตัว ด้านหลังลงรัก
ดำทึบ

เชิงตู้ จำหลักเป็นปากสิงห์เขียนลายบัวหลังสิงห์ซึ่งลบเลื่อนมากที่ปากสิงห์ จำหลักลายนูนต่ำเป็น
ลายก้านขดไปไม้ เชิงตู้ซึ่งทำเป็นรูปปากสิงห์นี้เชื่อมต่อกับขาตู้ซึ่งทำเป็นรูปเท้าสิงห์ จำหลักรูปหน้าสิงห์ที่มุมขาตู้
ตอนบนทั้ง ๔ ด้าน ต่ำลงมาจำหลักลายน่องสิงห์และเล็บสิงห์เหยียบอยู่บนลูกแก้วต่อจากบัวหลังสิงห์ลงมาลงรักดำทึบ

อย.๓ ตู้ชาห่ม

ฝีมือช่าง

สมัยอยุธยา

ประวัติ

เดิมอยู่วัดเทพากร (บางพลู) กรุงเทพมหานคร

ลักษณะลาย

ตู้ลายก้ามระลอก ประกอบด้วยสีเทา สีแดงคล้ำ และสีทอง บนพื้นรักดำโดยเฉพาะสีทองใช้เป็นเส้นตัดและใช้เขียนภาพบุคคลในเรื่องรามเกียรติ์ สำหรับสีเทาและสีแดงคล้ำนั้นคงจะเขียนภายหลัง คือเขียนทับไปบนสีทองอีกชั้นหนึ่ง ทั้งนี้จะสังเกตได้จากลายเส้นสีทองนั้นจะเห็นเป็นเงาจาง ๆ อยู่ใต้สีเทาและสีแดงคล้ำ การตกแต่งเขียนเป็นภาพทิวทัศน์ในป่า มีโขดหินลักษณะเป็นเขามอซึ่งตกแต่งชะง่อนหินให้มีรูปลักษณะคล้ายหน้าคนบ้าง หน้าสัตว์ชนิดต่าง ๆ บ้าง กับทั้งประกอบด้วยต้นไม้ดอกไม้อยู่เป็นหย่อม ๆ เคล้าภาพสัตว์มีนกและแมลงนานาชนิดเกาะตามกิ่งไม้ โขดหิน เนินดิน และบ้างก็บินในอากาศ มีกระรอกอยู่ตามโพรงไม้ โขลงช้าง ผูงวัว และมฤคทั้งหลายอยู่ในราวป่า กระจายและบรรดาสัตว์จตุบาท ทวิบาท ปรากฏตามซอกหิน โพรงดิน กอหญ้า และสุ่มทุมพุ่มพฤกษ์ ทั้งหมดนี้ประกอบกันเป็นภาพธรรมชาติของป่าเขาลำเนาไพร เคล้าภาพบุคคลในเรื่องรามเกียรติ์ ภาพจับและภาพเล่าเรื่องรามเกียรติ์ สำหรับภาพตัวบุคคลในเรื่องรามเกียรติ์แต่ละตัวนั้นช่างเขียนภาพไว้ด้วยความวิจิตรงดงามยิ่ง สุดที่จะบรรยายเป็นตัวอักษรได้ครบทุกอย่างทุกกระบวนความ สนทรียภาพดังกล่าวบรรจุความเด่นล้ำทางด้านศิลปะไว้อย่างสมบูรณ์ยิ่ง นับตั้งแต่ส่วนละเอียดของลายผ้าที่ตัวละครสวมใส่ เครื่องประดับกาย อากัปกริยาของตัวละคร ตัวลิง และตัวยักษ์ ท่วงท่าการสู้รบกัน ช่างไฟ และการจัดลำดับภาพ ซึ่งกำหนดให้มองจากที่สูงลงมาทั้งหมดนี้ศิลปินผู้เขียนภาพ ได้แสดงความสามารถในเชิงศิลปะไว้อย่างเอกอุ สมควรได้รับความยกย่องเป็นจิตรกรรมไทยประเภทลายก้ามระลอกชั้นเอกชั้นหนึ่งได้อย่างเต็มภาคภูมิ

อย.๔ ตู้ชาห่ม (เลขที่เดิม ๘๘)

ฝีมือช่าง

สมัยอยุธยา

ประวัติ

เดิมอยู่วัดไตรสุวรรณ กรุงเทพมหานคร

สภาพ

สีทองหมองและลบเลือนมากในบางตอน บานประตูผู้มีรอยเสริมใหม่ด้วยไม้และสังกะสีที่มุมขอบของประตูตอนบนและตอนล่าง สภาพทั่วไปแข็งแรง

ลักษณะลาย

ตู้ลายรดน้ำกนกเปลวเครือเถาไขว้ ครุฑคาบ นาคคาบ ออกเถาหัวครุฑ กุมารพนมครึ่งตัว เทวดาครึ่งตัว ยักษ์ครึ่งตัว เคล้าภาพสัตว์ นก กระรอก ในระหว่างเถากนก เคล้าภาพพุ่มข้าวบิณฑ์หัวนาค พุ่มข้าวบิณฑ์หน้าขบ ภาพพระอินทร์ทรงช้างเอราวัณ ภาพสัตว์หิมพานต์ ภาพเล่าเรื่องพุทธประวัติและเรื่องอันเกี่ยวข้องกับพระพุทธเจ้า

ด้านหลัง ลงรักดำที่บดตลอดถึงขาตู้

เสาขอบตู้ ขอบบน ขอบล่าง และลวดบัว ๓ ด้าน คือ ด้านหน้า ด้านข้าง ขวาและซ้ายลงทองทึบ เฉพาะขอบล่างด้านหน้ามีจารึกอักษรไทย ภาษาไทย ความว่า :-

.....เขียนได้...เสดวันได้ ๒๖ วันประจุบันวัน ๔^{๑๒} ๓ คำ ปีรกาเอกศก ฯ|

เสาขาตู้ ๓ ด้าน เขียนภาพครุฑชุกุนาคที่มุมขาตู้ทั้ง ๓ ด้าน อยู่ตอนบน ตอนล่างลงรักแดงทึบ

เชิงตู้ ๓ ด้าน ทำเป็นรูปหูช้าง ปลายหูช้างด้านที่ติดกับขอบล่างของตู้ยาวออกไปมากจนจรดกับหูช้างทุกอันเขียนลายก้านขด

อย.๕ ตู้ขามุมี่ลินชัก (เลขที่เดิม ๖๕)

ฝีมือช่าง สมัยอยุธยา
ประวัติ เดิมอยู่วัดชนะสงครามราชวรมหาวิหาร กรุงเทพมหานคร
ลักษณะลาย ตู้ลายรดน้ำ ภาพเทพทวารบาล และลายกนกเปลวเครือเถา

ด้านหลัง ลงรักแดงทึบ ตลอดทั้งด้านหลัง

เสาขอบตู้ ประดับกระจกสีเหลี่ยมสีเขียวสลักกับสีขาวยัง ๓ ด้าน คือ ด้านหน้าและด้านข้างขวาซ้าย และที่ตอนล่างของด้านข้างขวาซ้ายทำห่วงเหล็กติดตรึงกับเสาขอบตู้

เสาขาตู้ คู่หน้าลงทองทึบ คู่หลัง ลงรักแดงทึบ

ขอบบน ขอบล่าง ตกแต่งขอบบนด้วยลายบัวหงาย ส่วนขอบล่างตกแต่งด้วยลายบัวคว่ำ ลงทองทึบทั้งด้านหน้าและด้านข้างขวาซ้าย

กรอบลินชักและลินชัก จำหลักลายนูนต่ำเป็นลายประจำยามสี่กัลป์อยู่ในกรอบสี่เหลี่ยมย่อมุมไม้สิบสอง ที่ลายประจำยามประดับกระจกสีเขียวและสีขาว จำหลักลายดอกประจำยามลินชักละ ๓ ดอก ส่วนที่กรอบลินชักจำหลักไว้ข้างละ ๔ ดอก

เชิงตู้ ทำเป็นรูปปากสิงห์ ลงทองทึบและลงรักแดงทึบ ขลิบตามขอบของรูปปากสิงห์

อย.๖ ตู้ขามุมี่ (เลขที่เดิม ๑๑๙)

ฝีมือช่าง สมัยอยุธยา
ประวัติ เดิมอยู่วัดสุวรรณาภิรามราชวรมหาวิหาร กรุงเทพมหานคร
ลักษณะลาย ตู้ลายรดน้ำ กนกเปลวเครือเถา นาคคาบ ครุฑคาบ ออกเถาขอเปลวหางโต หัวนาค หัวครุฑ เทพบุตรพนมเครื่องตัว เทพร้าเครื่องตัว หัวหงส์ เคล้าภาพสัตว์ ลิง กระจกรอก นก ภาพสัตว์ หิมพานต์ ภาพจับและภาพเล่าเรื่องรามเกียรติ์

เสาขอบตู้ ๔ ด้าน ลงรักปิดทองทึบ เฉพาะด้านหน้า ด้านข้าง ขวาซ้าย มีลายกรวยเชิงประกอบเป็นที่สุดตอนบนและตอนล่าง

เสาขาตู้ ด้านหน้าริมขวาตกแต่งเป็นรูปยักษ์ยืนหันหน้ามาทางซ้าย ริมซ้ายรูปบุคคลร่าภาพลบนเลือนเหลือเพียงครึ่งตัว ด้านข้างขวาตกแต่งเป็นลายกรวยเชิง ด้านข้างซ้ายริมขวาเป็นภาพยักษ์ ถือขวานหันหน้าไปทางซ้ายอยู่ในท่ายกขวานขึ้นเงื้อง่าไล่ติดตามภาพนางรำซึ่งอยู่ทางริมซ้าย ซึ่งเป็นภาพนางรำอยู่ในท่ารำคล้ายท่ารำชื่อ พระลักษมณ์แผลงฤทธิ์ ด้านหลังลงรักดำทึบ

ขอบบน ขอบล่าง ทำเป็นขอบบัวคว่ำบัวหงาย ขนาบอยู่บนและล่างขอบตู้ ที่ขอบบัวคว่ำลงทองทึบเหมือนกัน ๔ ด้าน ขอบตู้ด้านหน้า ด้านข้างขวาซ้าย ๓ ด้าน ตกแต่งด้วยลายประจำยามลูกฟักกำมปูเหนือลายบัว เฉพาะด้านหลังลงทองทึบตลอด

เชิงตู้ ๔ ด้าน ทำเป็นรูปปากสิงห์ตกแต่งลายทั้ง ๔ ด้าน ด้านหน้าตกแต่งเป็นภาพท้องสมุทร ประกอบภาพกนกเปลวเป็นพื้นหลัง มีมังกรแบบจีน ๒ ตัว กำลังเล่นน้ำกันอยู่ กึ่งกลางริมขวามีภาพจับเงือกชายโลมเงือกหญิง ๑ คู่ (ครึ่งบนเป็นคนครึ่งล่างเป็นปลา) แมงดาทะเล ๑ คู่ อยู่ที่มุมขวาสุด ริมซ้ายมีภาพมฤคัมัจฉ หัวเป็นม้าตัวหนึ่งมีเขาคือตัวหนึ่งไม่มีเขา มีขาหน้า ๒ ขา มีลำตัวและหางเป็นปลา ๑ คู่ กำลังทะยานตามติดกันอยู่กลางน้ำ มีปลาและเต่าประกอบอยู่ข้าง ๆ ด้านข้างขวาเป็นภาพท้องสมุทรมีกนกเปลวประกอบเป็นพื้นหลัง กึ่งกลางมีภาพจับลิงรบยักษ์อยู่ในน้ำ ๒ คู่ ในท่าต่างกัน ริมขวาเป็นภาพลิงกำลังติดตามยักษ์ซึ่งว่ายน้ำไปถึงริมขวาสุด มีปลาโตอยู่ในน้ำ ๑ ตัวตรงหน้ายักษ์พอดี ริมซ้ายมีภาพปลา ๔ ตัว แหวกว่ายอยู่ในสายธาร ด้านข้างซ้ายเป็นภาพท้องสมุทรมีกนกเปลว

ประกอบเป็นพื้นหลังของภาพที่ริมซ้ายของจตุกสิงห์ มีภาพจับหนุมนางโลมนางสุวรรณมัจฉาอยู่ในน้ำ ๑ คู่ ด้านขวามีภาพกิ้ง ปลา แมงดา แหวกว่ายระเริงร่าอยู่ในท้องธารริมซ้ายมีภาพงู ๑ ตัว และปลานานาชนิดแหวกว่ายในสายธารในท่าต่างกัน ด้านหลังเป็นภาพสระโอนดาซอยู่ทางริมซ้ายของจตุกสิงห์ มีฝูงกิ้งกิ้งเล่นอยู่ในสระ ๔ ตัว ริมสระด้านขวามีภาพกษัตริย์เด็ดดอกบัวยื่นดอกบัวล่อกิ้งรี มีภาพบุคคลบรรดาพลเสนาติดตามมาอีก ๕ คน มุมซ้ายมีภาพต้นไม้

ด้านในบานประตูคู่ขวาซ้าย ตกแต่งเป็นภาพลายรดน้ำบนพื้นรักแดง รูปต้นไม้อยู่ในกระถางมีดอกและใบคล้ายต้นเบญจมาศ มีลิงโตและโหนตัวอยู่ตามลำต้นและกิ่งไม้ มีกระรอกอยู่ในโพรงไม้ มีนกเกาะอยู่ตามกิ่งไม้บ้าง อยู่ในโพรงไม้บ้าง ในกระถางมีต้นไม้เล็ก ๆ ขึ้นเบียดเสียดโคนต้นไม้ใหญ่ ตัวกระถางเป็นลายดอกไม้ ภาพทั้ง ๒ ข้าง ตกแต่งคล้ายกันโดยเฉพาะรูปสัตว์ที่ประกอบอยู่ในลักษณะอาการแตกต่างกัน

อย.๗ ตู้ฐานสิงห์ (เลขที่เดิม ๑๑๓)

ฝีมือช่าง ครูวัดเชิงหวาย สมัยอยุธยา

ประวัติ เดิมอยู่วัดเกศ กรุงเทพมหานคร

ลักษณะลาย ตู้ฐานสิงห์ โครงสร้างของขอบบนและขอบล่างของตู้ตกท้องข้างอ่อนโค้งเล็กน้อย เป็นลักษณะที่เรียกว่าฐานเรือสำเภา ซึ่งเป็นแบบเดียวกับฐานของสถาปัตยกรรมโบสถ์วิหารสมัยอยุธยา เป็นเอกลักษณ์ที่เด่นชัดบ่งถึงลักษณะของสถาปัตยกรรมสมัยอยุธยาอย่างแท้จริง เป็นศิลปะที่สูงล้ำด้วยฝีมือในเชิงผสมผสานความงามอย่างเข้มช้อยควบคู่เข้ากับความแข็งแกร่งของรูปทรงของตู้ ผนังตู้ทั้ง ๔ ด้าน คือด้านหน้าซึ่งทำบานประตูปิดเปิด ด้านข้างขวา ด้านข้างซ้าย และด้านหลังเขียนลายรดน้ำกนกกรวงข้าวตกแต่งเต็มเนื้อที่ ซึ่งจะได้พรรณนาโดยละเอียดในตอนต่อไปขอบบนขอบล่างและฐานสิงห์ ศิลปินได้บรรจงจำหลักลายบนเนื้อไม้อย่างสวยงามและได้สัดส่วน อีกทั้งประดับกระจกสีเขียวเพื่อให้กระบวนสีทองของทองคำเปลวที่ปิดบนเนื้อไม้สีเขียวของกระจกและสีแดงของรักแดงซึ่งลงเป็นพื้นหลังของลายขี้ผึ้งที่ตัดกัน และเน้นให้เด่นชัดยิ่งขึ้น ตู้ไทยโบราณหลังนี้กล่าวกันว่าเป็นฝีมือบรมครูวัดเชิงหวาย ซึ่งเป็นแบบฉบับลายกนกกรวงข้าวที่นำชอกนกเปลวมาตกแต่งเป็นกรวงข้าวให้ดูสวยงามวิจิตรตระการตายิ่ง

เสาขอบตู้ ทั้ง ๔ ด้านลงทองทึบ

ขอบบน จำหลักไม้ลายประจายามลูกฟักก้ามปูประดับกระจกสีเขียวไว้ที่ส่วนกลางของลาย ส่วนอื่น ๆ ลงทองทึบทั้ง ๔ ด้าน และจำหลักลายบัวรวนลงทองทึบรองรับไว้ชั้นแรก ต่ำลงมาเล็กน้อยจำหลักลายบัวคว่ำหรือลายบัวถลาประดับกระจกสีเขียวและลงทองทึบรองรับต่อจากชั้นแรก

ขอบล่าง ทั้ง ๔ ด้านเป็นฐานรองรับ ๓ ชั้น ชั้นแรกเรียกว่าฐานปัทม กล่าวคือจำหลักลายบัวหงายเป็นบัวปากฐานประดับกระจกสีเขียวและลงทองทึบ บนส่วนที่ไม่ได้ประดับกระจกลายบัวหงายนี้อยู่บนขอบหน้ากระดานที่จำหลักลายประจายามลูกฟักก้ามปูประดับกระจกสีเขียวและลงทองทึบ มีไม้จำหลักรูปบัวรวนซึ่งลงทองทึบไว้รองรับไว้อีกชั้นหนึ่ง ต่ำลงมาเป็นท้องไม้ซึ่งเจาะเป็นช่อง ๆ จำหลักลายลูกฟัก มีลายดอกจอกเคล้าลายกนกอยู่บนแผ่นหลังสีเหลี่ยมขนมเปียกปูน คั่นด้วยลูกตั้งซึ่งประดับด้วยกระจกสีเขียว ท้องไม้ด้านหน้าและด้านหลังเจาะไว้ด้านละ ๓ ช่อง ด้านข้างขวาซ้าย ด้านละ ๒ ช่อง ฐานชั้นที่สองเรียกว่าฐานชั้นสิงห์ ประกอบด้วยบัวหลังสิงห์อยู่เหนือส่วนที่เรียกว่าลายสิงห์ ปากสิงห์หรือท้องสิงห์ จตุกสิงห์และกาบเท้าสิงห์จำหลักลายกนกนูนต่ำ เฉพาะจตุกสิงห์ ปากสิงห์และกาบเท้าสิงห์เท่านั้น ส่วนอื่น ๆ ลงทองทึบตลอดทั้งฐาน ชั้นสิงห์ฐานชั้นที่สามเป็นฐานเชิงจำหลักลายบัวหงายประดับกระจกสีเขียวรองรับฐานชั้นสิงห์ไว้ ส่วนฐานเชิงลงรักแดงทึบตลอด

อย.๘ ตู้ชาหมี (เลขที่เดิม ๕๖)

ฝีมือช่าง สมัยอยุธยา

ประวัติ เดิมอยู่วัดประยูรวงศาวาสวิหาร กรุงเทพมหานคร

ลักษณะลาย ตู้ลายก้ามระลอ ใช้สีเทา สีแดงคล้ำ และสีทองบนพื้นรักดำ ตกแต่งภาพเล่าเรื่องในชาดกและภาพทิวทัศน์

ด้านหน้าขวาซ้าย เขียนภาพเล่าเรื่องมหาชนกชาดกสืบเนื่องกันแบ่งเป็น ๒ ตอนบนและตอนล่าง มีเส้นแบ่งภาพเป็นริ้วคล้ายเกลียวคลื่น ตอนล่างขวาซ้ายเป็นภาพท้องสมุทร ด้านขวามีภาพเรือสำเภาใหญ่กำลังจะจมน้ำ ในน้ำมีภาพคนที่หนีจากเรือแตกว่ายน้ำอยู่ มีปลาลักษณะต่าง ๆ ขบกัด มีภาพนางเงือกและอมมนุษย์ขึ้นนรปักษี เหนือครีบบนเป็นคนครึ่งล่างเป็นจระเข้มีปีก นรปักษีมีจฉาครีบบนเป็นคนมีปีกครึ่งล่างเป็นปลา ทั้งหมดแหวกว่ายในสายธารด้วยอากัปภิกิริยาที่แตกต่างกัน เคล้าคู่กันบ้าง โดดเดี่ยวบ้าง ขบกัดคนบ้าง ตอนกลางริมขวามีภาพพระชนกกำลังแหวกว่ายอยู่ในท้องสมุทร มีนางเมขลาเหาะลงมาทางเหนือเส้นแบ่งภาพริมขวา ตอนบนด้านขวามีภาพพระราชินีม้าเหาะมาในอากาศผ่านป่าเขาลำเนาไม้ ตอนกลางด้านซ้ายเป็นภาพเล่าเรื่องปาจิตตกุมารชาดก ในภาพนางอรพิมนั่งชิงช้าซึ่งโยงอยู่กับต้นไม้ พระปาจิตตกุมารยืนอยู่เคียงข้างเหนือขึ้นไปเล็กน้อย พระปาจิตตกุมารถูกอาวุธล้มลง นางอรพิมเข้าประคองอยู่เคียงข้างโจรร้ายกำลังจะฉุดนางไป มีภาพโหดเขา ต้นไม้ สุมทุมพุ่มพฤกษ์ ประกอบเป็นพื้นหลังเสริมส่วนที่ว่าง ช่วยให้เห็นเป็นธรรมชาติป่าโดยแท้จริง กึ่งกลางประตูมีโลหะทำเป็นรูปประจายามรดอก

เสาขอบตู้ ขอบบน ขอบล่าง ๔ ด้าน ลงทองทึบ

เสาขาตู้ ด้านหน้าเป็นรูปท้าวเวสสุวรรณยืนข้างละ ๑ คน ด้านข้างขวาซ้ายเป็นภาพบุคคลยืนด้านหลัง ลงรักแดงทึบ

เชิงตู้ ทำเป็นรูปหูช้าง ๓ ด้าน ด้านหลังไม่มีเชิงตู้ ด้านหน้าเขียนเป็นภาพท้องสมุทร มีภาพเหราพตเงือก ปลา นานาชนิด แหวกว่ายคละเคล้ากัน ด้านข้างขวาซ้ายตกแต่งด้วยลายคล้ายพันธุ์พฤกษา แต่ลบเลือนมากไม่เห็นส่วนละเอียด

อย.๙ ตู้ชาหมี (เลขที่เดิม ๖๔)

ฝีมือช่าง สมัยอยุธยา

ประวัติ เดิมอยู่วัดชนะสงครามราชวรมหาวิหาร กรุงเทพมหานคร

ลักษณะลาย ตู้ลายรดน้ำ ภาพเทพทวารบาลและต้นไม้เต็มเนื้อที่

เสาขอบตู้ ทั้ง ๔ ด้าน ลงทองทึบ แต่ทองลบเลือนมาก

เสาขาตู้ ทั้ง ๔ ด้าน ลงรักดำทึบ

ขอบบน ขอบล่าง ทั้ง ๔ ด้าน ลงทองทึบแต่ทองลบเลือนเกือบหมด

เชิงตู้ ทำเป็นรูปหูช้างทั้ง ๔ ด้าน และตกแต่งด้วยลายพุ่มข้าวบิณฑ์ ใบเทศมีชอกนกประดับอยู่ ๒ ข้าง ที่ด้านหน้าและด้านหลัง ส่วนด้านข้างขวาซ้ายเขียนภาพนกใบเทศและชอกนก

อย.๑๐ ตู้ขามุม (เลขที่เดิม ๑๒๐)

ฝีมือช่าง สมัยอยุธยา

ประวัติ เดิมอยู่วัดระฆังโฆสิตารามวรมหาวิหาร กรุงเทพมหานคร

ลักษณะลาย ตู้ลายรดน้ำ ภาพเทพทวารบาลและลายกนกเปลวเครือเถา

เสาขอบตู้ ลงทองที่บายกเว้นด้านหลังซึ่งลงรักแดงทึบ

เสาขาตู้ ลงรักแดงทึบ

ขอบบน ขอบล่าง ของด้านหน้าและด้านข้างขวาซ้ายลงทองทึบ ยกเว้นด้านหลังซึ่งลงรักแดงทึบ

เชิงตู้ ทำเป็นรูปปากสิงห์ทั้ง ๔ ด้าน คือ ด้านหน้า ด้านข้างขวา ซ้ายและด้านหลัง ด้านหน้าเขียน

ภาพมังกรจีน ๒ ตัว อยู่เหนือจมุกลิงห์ มังกรจีน ๒ ตัวนี้เคล้าลายกนกกำนหด ด้านข้างขวาเขียนภาพพุ่มข้าวบิณฑ์อยู่เหนือจมุกลิงห์ เคล้าลายกำนหดออกเถาชอกนก ด้านข้างซ้ายเขียนลายหน้าขบคาบเถากนกอยู่เหนือจมุกลิงห์ เคล้าลายกำนหดออกเถาชอกนก ส่วนด้านหลังลงรักแดงทึบ

อย.๑๑ ตู้ขามุม (เลขที่เดิม ๒๑)

ฝีมือช่าง สมัยอยุธยา

ประวัติ เดิมอยู่วัดศรีสุदारามวรวิหาร กรุงเทพมหานคร

ลักษณะลาย ตู้ลายรดน้ำ

ด้านหน้า บนบานประตูขวาซ้ายเขียนภาพยักษ์ทวารบาล นั่งประนมมืออยู่ในตอนกลางที่ค่อนลงมาทางตอนล่าง ตอนล่างสุดเขียนภาพราชสีห์บานประตูละ ๑ คู่ เนื้อภาพยักษ์ทวารบาลเขียนภาพหน้ากาลคาบกนก และเหนือขึ้นไปเขียนภาพสิงห์ต้นกนกบานละ ๑ ตัวอยู่ ๒ ข้างพุ่มข้าวบิณฑ์ พื้นหลังเขียนลายกนกเปลวเครือเถาเลื้อยครุฑคาบออกเถาครุฑ กิณรี และชอกนก กึ่งกลางของด้านหน้าทำแผ่นลายทับทรวงด้วยแผ่นโลหะ ประดับกระจกสีเขียวแทนประจำยามรดอก ภาพลายทองในช่วงกลางของด้านหน้าลบลื่นมาก

ด้านหลัง ลงรักดำทึบ

เสาขอบตู้และขาตู้ ทั้ง ๔ ด้าน ประดับกระจกสีเขียวมณีเขียวแก้วขาว

ขอบบน ขอบล่าง ประดับกระจกสีเขียวมณีเขียวแก้วขาวทั้ง ๔ ด้าน อยู่บนขอบบัวหงายซึ่งเขียนลายบัวกนก และได้ลายบัวประดับกระจกสีเขียว

เชิงตู้ ทำเป็นรูปปากสิงห์ ตกแต่งด้วยลายค้ำควาที่มุมบนของเชิงตู้และประดับกระจกสีขาวที่ขอบบนของเชิงตู้

อย.๑๒ ตู้ขามุม (เลขที่เดิม ๘๔)

ฝีมือช่าง สมัยอยุธยา

ประวัติ เดิมอยู่วัดบพิตรพิมุขวรวิหาร กรุงเทพมหานคร

ลักษณะลาย ตู้ลายรดน้ำกนกเปลวเครือเถาไขว้ ครุฑคาบ นาคคาบ ออกเถา ครุฑ นาค เทพนม วิทยาธร เคล้า ภาพเทพนม ครุฑยุคนาค

ด้านหน้า บนบานประตูขวาซ้าย เขียนลายกนกเปลวเครือเถาไขว้โค้งคล้ายรูปพุ่มเทียนหรือพุ่มมยุรฉัตร พุ่มที่หนึ่ง (ซึ่งนับจากตอนบนลงมาสู่ตอนล่าง) เขียนรูปเทพนมครึ่งองค์อยู่กลางพุ่ม ขนาบข้างขวาซ้ายด้วยเถากนกซึ่งออกเถาเป็นรูปเทพนมครึ่งองค์ พุ่มที่สองเขียนรูปหน้ากาลหรือราหูอยู่กลางพุ่ม ขนาบข้างด้วยลายกนกที่ออกเถาเทพนมครึ่งองค์ พุ่มที่สามเขียนรูปครุฑยุคนาค ๒ ตัว อยู่ระหว่างกลางเถากนกที่ออกเถารูปครุฑคาบแก้ว ๒ ตัว เฉพาะบนบานประตูซ้าย ส่วนพุ่มที่สามบนบานประตูขวาเขียนลายกนกออกเถารูปครุฑ พุ่มที่สี่เขียนรูปหน้าสิงห์อยู่ระหว่างเถากนกที่ออกเถารูปวิทยาธรข้างละหนึ่งองค์ ตอนล่างสุดของบานประตูเขียนภาพกนิษฐและกนิรี บานละ ๑ คู่

ด้านหลัง ลงรักแดงทึบ

เสาขอบตู้ เสาขาตู้ ลงทองทึบ

เสาหัวเม็ด ลงทองทึบ

ขอบบน ขอบล่าง ลงทองทึบ

เชิงตู้ ขำรดมากหักหายไปเกือบหมดเหลือเพียงบางส่วน เฉพาะด้านหน้าและด้านข้างขวาเท่านั้นซึ่งจำหลักขอบขลิบเชิงตู้ด้วยลายกนกที่ลงทองทึบอยู่บนพื้นหลังที่ลงรักแดงทึบ

อย.๑๓ ตู้ขามุม (เลขที่เดิม ๑๐๔)

ฝีมือช่าง สมัยอยุธยา

ประวัติ เดิมอยู่วัดจันทร์ จังหวัดเพชรบุรี

ลักษณะลาย ตู้ลายรดน้ำ แต่ละด้านตกแต่งภาพภายในกรอบที่กรอบทั้ง ๔ ด้าน ตกแต่งด้วยลายเครือเถาเลื้อยแบบประดิษฐ์อย่างใหม่ ภายในกรอบตกแต่งด้วยลายกนกเปลวเครือเถาไขว้ นาคคาบ ครุฑคาบ ออกเถาเชื่อมเปลวทางโตซึ่งเกี่ยวกระหวัดรัดพันเถากนก เริ่มต้นต่อออกเป็นกนกเถาใหม่สอดเกี่ยวเลื้อยพันกันขึ้นไปเป็นกนกข่อใหญ่ โดยมีได้เริ่มต้นเถากนกจากส่วนล่างอันเป็นภาพพื้นดินทุก ๆ ต้น ลักษณะเช่นนี้ทำให้กนกแต่ละเถาจะเริ่มต้นเถากนกจากส่วนใดของภาพก็ได้ และมองดูงดงามกลมกลืนกันไปทุกแง่มุมของเส้นลาย เคล้าภาพลิง ภาพจับบุคคลในเรื่องรามเกียรติ์และภาพเล่าเรื่องรามเกียรติ์

ด้านหลัง ลงรักดำทึบ ตั้งแต่ขอบบนถึงเชิงตู้ลงรักดำทึบเช่นกัน

เสาขอบตู้ ๓ ด้าน ตกแต่งด้วยลายรักร้อยบัวร้อย มีลายกรวยเชิงเป็นที่สุดตอนบนและตอนล่าง

เสาขาตู้ ๓ ด้าน ตกแต่งด้วยลายกรวยเชิง

ขอบบน ขอบล่าง ตกแต่งด้วยลายรักร้อยบัวร้อย เหนือลายบัวเฉพาะขอบล่างมีลายบัวคว่ำ

เชิงตู้ ทำเป็นรูปปากสิงห์ ๔ ด้าน ตกแต่งลายเพียง ๓ ด้าน คือด้านหน้าตกแต่งเป็นภาพจำหลักไม้ นูนต่ำบนพื้นรักแดง ตัวลายลงทองทึบ ลวดลายดังกล่าวตรงกึ่งกลาง เหนือจมูกสิงห์จำหลักเป็นรูปลูกแก้ว มีภาพปลา ๑ คู่ หันหัวหางแก่กัน ๒ ข้างขวาซ้าย มีภาพสัตว์ในเทพนิยายจีนเรียกว่าตัวเลเวน ข้างละ ๑ ตัว นอนทอดตัวหันหัวออกทางขวาและซ้าย มีลายรูปเมฆประกอบทั้งหมดน่าจะเป็นเครื่องหมายสัญลักษณ์ของ สก ลก ชิว ด้านข้างขวาซ้ายจำหลักไม้ลายนูนต่ำเป็นลายก้านขด มีลายเมฆประกอบ พื้นหลังลงรักแดงทึบ ตัวลายลงทองทึบ

อย.๑๔ ตู้ขามุม (เลขที่เดิม ๒๐)

ฝีมือช่าง สมัยอยุธยา

ประวัติ เดิมอยู่วัดระฆังโฆสิตารามวรมหาวิหาร กรุงเทพมหานคร

ลักษณะลาย ตู้ลายรดน้ำ

เสาขอบตู้ ด้านหน้าและด้านข้างขวาซ้าย เขียนลายก้านขด ด้านหลังเขียนลายรักร้อยพุ่มข้าวบิณฑ์ และลายกรวยเชิง

เสาขาตู้ เขียนลายกรวยเชิงอีกลักษณะหนึ่ง ประกอบด้วยลายประจำยามลูกฟักกำมปู ลายขนาบ ลายช่อเชิงท้องและลายประจำยามรัดอก อยู่ภายใต้ซุ้มหรือตุล้ายใบเสมาซึ่งมีเชิงล่างเขียนเป็นกาบทำสิงห์

ขอบบน ขอบล่าง ลบเลือนมากโดยเฉพาะด้านหน้าลบเลือนหมด ลวดลายที่ปรากฏอยู่ข้าง เขียนเลียนแบบลายเกลียวอยู่เหนือลายบัว

เชิงตู้ ด้านหน้าและด้านหลังหลุดหายไปคงเหลือแต่ด้านข้างขวาซ้ายเท่านั้น ซึ่งทำเป็นรูปรวงผึ้ง มีปลายด้านบนจรดกันตรงกึ่งกลาง ด้านข้างขวาซ้ายตกแต่งด้วยลายกนกเปลวเถาเถี่ยวเคล้าภาพเขนยักษ์บนแผ่นรูป รวงผึ้งละ ๑ ตน ส่วนด้านข้างขวาเขียนรูปบุรุษ มีทรงผมแบบชาวยุโรปบนแผ่นรูปรวงผึ้งละ ๑ คน พื้นหลังของภาพ บุรุษทั้งสองเขียนลายกนกเปลวเครือเถาเถี่ยว

อย.๑๕ ตู้ขามุมมีลื่นชัก (เลขที่เดิม ๙๘)

ฝีมือช่าง สมัยอยุธยา

ประวัติ เดิมอยู่วัดโมลีโลกยารามราชวรวิหาร กรุงเทพมหานคร

ลักษณะลาย ตู้ลายรดน้ำ

เสาขอบตู้ ทั้ง ๔ ด้าน ตกแต่งด้วยลายรักร้อยเปลว

เสาขาตู้ ตกแต่งด้วยลายรักร้อยเปลวในตอนบน ตอนล่างตกแต่งด้วยลายกาบพรหมศร

ขอบบน ขอบล่าง ตกแต่งเป็นรูปฐานประดับด้วยลายบัวคว่ำบัวหงาย ส่วนที่หน้ากระดานตกแต่งด้วยลายรักร้อยบัวร้อย

กรอบลื่นชัก ด้านข้างขวาตกแต่งด้วยลายพันธุ์พฤกษาโชดหินและคชสีห์ ๑ คู่ ด้านข้างซ้ายตกแต่งด้วยลายพันธุ์พฤกษาโชดหินและม้ามังกร ๑ คู่ ส่วนด้านหลังตกแต่งลายพันธุ์ไม้ กนกเปลวเขียนรูปพรานป่าเก็บผลไม้ ไว้ที่มุมขวาซ้าย มีภาพราชสีห์ ๑ คู่ อยู่ตรงกลางของกรอบลื่นชัก มีแนวโชดหินและเคล้าภาพกวาง ทางมุมขวาส่วนทาง มุมซ้ายเคล้าภาพหมูป่า

ลื่นชัก ตกแต่งด้วยลายก้านขดกนกเปลว เคล้าภาพสิงโตจีน ลื่นชักละ ๑ คู่

ขอบลวดใต้กรอบลื่นชัก ทั้ง ๔ ด้าน ตกแต่งด้วยลายเถาเถี่ยวกนกเปลว

เชิงตู้ ตกแต่งเป็นรูปหูช้างทั้ง ๔ ด้าน ด้านหน้าและด้านหลังทำเสริมขึ้นใหม่แทนของเดิมที่หลุดหายไป ส่วนด้านข้างขวาซ้ายตกแต่งด้วยลายก้านขด

อย.๑๗ ตู้ชาหมี (เลขที่เดิม ๗๓)

ฝีมือช่าง สมัยอยุธยา

ประวัติ เดิมอยู่วัดระฆังโฆสิตารามวรมหาวิหาร กรุงเทพมหานคร

ลักษณะลาย ตู้ลายรดน้ำกนกเปลวเครือเถาครุฑคาบ นาคคาบ ออกเถาเทพธัม เทพนม ช่องหางโต เคล้าภาพบุคคล ยืนโดดเดี่ยว ภาพสัตว์หิมพานต์ และภาพเล่าเรื่องรามเกียรติ์

ด้านหลัง ลงรักดำทึบเฉพาะหนังตู้ ส่วนขอบบน ขอบล่าง เสาคอบตู เสาคาตู้ เเชิงตู้ ลงรักแดงทึบ ตรงกลางด้านหลังมีร่องรอยการร่างลวดลายด้วยรักแดงแต่ทำไม่เสร็จ

เสาคอบตู ทำเป็นย่อมุมไม้ ๘ และลงทองทึบเฉพาะส่วนที่ย่อมุม ๓ ด้านคือ ด้านหน้า ด้านข้าง ขวา ซ้าย ส่วนตัวเสาคอกแต่งด้วยลายเถาเลื้อย

เสาคาตู้ ย่อมุมไม้ ๔ ตกแต่งด้วยลายเถาเลื้อย ๓ ด้าน

ขอบบน ขอบล่าง ลงทองทึบเหนือลายบัว

เชิงตู้ ทำเป็นรูปปากสิงห์ เขียนลวดลาย ๓ ด้าน คือด้านหน้า ด้านหลัง ขวา ซ้าย ตกแต่งด้วยลาย ฝีเสื้อและก้านขดกนกเปลว ที่มุมขวาและซ้ายของปากสิงห์ ขอบปากสิงห์ ฟันสิงห์และจุมูกสิงห์ลงทองทึบ

หลังตู้ มีเสาหัวเม็ดทำเป็นเสาสี่เหลี่ยมลงรักแดงทึบ

อย.๑๘ ตู้ชาหมีลีนซึก (เลขที่เดิม ๑๑๗)

ฝีมือช่าง สมัยอยุธยา

ประวัติ เดิมอยู่วัดนางนองวรวิหาร กรุงเทพมหานคร

ลักษณะลาย ตู้ลายรดน้ำ ลายก้านขด และกนกเปลวเครือเถา ครุฑคาบ นาคคาบ ออกเถาเทพพนม ครุฑ ยักษ์ กิณนรธา กิณรีธา หัวราชสีห์ หัวนก หัวครุฑ หัวนาค หัวงู หน้าขบ เคล้าภาพสัตว์ มี นก ลิง กระจอก เป็นต้น สัตว์หิมพานต์ ภาพเทวดา และภาพเล่าเรื่องพุทธประวัติ

เสาคอบตู ๔ ด้านประดับกระจกสีเขียวและขาว เป็นรูปดอกไม้อ้อยทรวงพุ่มข้าวบิณฑ์มีขอบลวด กระจหน้า ๒ ข้าง ในลูกกระจหน้าประดับกระจกสีเขียวสลักขาวทำเป็นลูกแก้วกระจหน้าอยู่ ๒ ข้างเสาคอบตู

เสาคาตู้ ลงทองทึบลงมาถึงเชิงตู้ ต่อจากนั้นลงรักแดงทึบ

ขอบบน ขอบล่าง ๔ ด้าน ประดับกระจกสีขาว เขียว คล้ายรูปประจายามลูกฟักก้ามปูเหนือลายบัว ซึ่งจำหลักรักนูนต่ำเป็นรูปกลีบบัว มีกระจกสีขาวและเขียวประดับตรงกลางกลีบบัว

กรอบลีนซึก มีเฉพาะด้านหน้า ด้านข้างทำเป็นเชิงตู้ กรอบลีนซึกด้านหน้าลงรักแดงทึบ

ท้องไม้ ด้านหน้า ตกแต่งด้วยลายประจายามลูกฟักก้ามปู

เชิงตู้ ด้านหน้าทำเป็นรูปหูช้างตกแต่งด้วยลายกนกเปลวเถา ด้านข้างขวาซ้าย และด้านหลังทำเป็น รูปปากสิงห์ ด้านข้างขวาซ้ายตกแต่งด้วยลายก้านขดกนกเปลว ข้างขวาออกเถาครุฑสีห์ครึ่งตัว ข้างซ้ายออกเถาราชสีห์ ครึ่งตัว ด้านหลังตกแต่งเป็นภาพกองทัพพระยามารถูกน้ำท่วม สืบเนื่องมาจากภาพตัวตู้ด้านหลัง ในภาพบรรดาทหาร ของพระยามารพร้อมทั้งพาหนะถูกน้ำท่วม เกิดการต่อสู้กันเองบ้าง ต่อสู้กับสัตว์น้ำบ้าง ทั้งหมดอยู่ในท่าทางดิ้นรน ขวนขวายอย่างซุ่มนุ่นวายน ภาพพลเสนามารเขียนเป็นชาวยุโรปบ้าง จีนไว้เปียยวบ้าง ปะปนอยู่ด้วย

หลังตู้ ทำเป็นหลังคาบัวคว่ำ มีภาพจำหลักรักนูนต่ำเป็นลายกระจังปฏิญาณประดับกระจกสีเขียว ขาวอยู่เหนือขอบตู้ ตัวลายลงทองทึบ ส่วนที่เป็นบัวคว่ำลงรักแดงทึบ เหนือบัวคว่ำเป็นภาพจำหลักรักนูนรูปกระจังตา อ้อย ลงทองทึบ แต่เนื่องจากชำรุดมากตัวกระจังที่สมบูรณ์เกือบจะไม่มีเหลือ

อย.๑๙ ตู้ชาหมู (เลขที่เดิม ๑๑๘)

ฝีมือช่าง สมัยอยุธยา

ประวัติ เดิมอยู่วัดหนังราชวรวิหาร กรุงเทพมหานคร

ลักษณะลาย ตู้ลายรดน้ำ กนกเปลวเครือเถา นาคคาบ ครุฑคาบ ออกเถาหัวนาค หัวครุฑ หัวชสีห์ หัวราชสีห์ ประกอบเป็นพื้นหลัง ภาพจับและภาพเล่าเรื่องรามเกียรติ์ ซึ่งเขียนภาพเต็มเนื้อที่

เสาขอบตู้ ๔ ด้าน ประดับกระจกสีเขียวสลักขาว ทำเป็นลายคล้ายลายประจายามดอกสีกลีบ แต่กะเทาะหายไปเป็นส่วนใหญ่จนดูไม่ออก

เสาขาตู้ ๔ ด้าน ที่มีขาตู้ครึ่งบนทำเป็นภาพจำหลักรักกุนนต่ำ รูปลายหน้าสิงห์ ประดับกระจกสีเขียว ขาว มีลายรดน้ำ ลายกรวยเชิงเป็นที่สุดในตอนล่าง

ขอบบน ขอบล่าง ๔ ด้านประดับกระจกสีขาวสลักเขียวเป็นรูปลายประจายามลูกฟักก้ามปู ภายใต้ขอบบน มีลายจำหลักรักกุนนต่ำเป็นรูปบัวหงาย และบัวคว่ำประดับกระจกสีเขียว ขาว แดง ตัวลายลงทองทึบ ท้องไม้ระหว่างลายบัวหงาย บัวคว่ำ ประดับด้วยกระจกสีเขียว ขอบล่างมีภาพจำหลักรักกุนนต่ำลายบัวหงาย ประดับกระจกสีเขียวแกมขาวอยู่เหนือและใต้ขอบล่าง

ท้องไม้เหนือขอบล่าง ลงรักแดงทึบมีกระจกสีขาว เขียวทำเป็นลูกแก้วประดับเรียงห่าง ๆ กัน

เชิงตู้ ๔ ด้าน ทำเป็นรูปปากสิงห์ ตอนบนของเชิงตู้มีภาพจำหลักรักกุนนต่ำลายกระจังรวนห้อยลงมา จากขอบล่างของตู้ กึ่งกลางตัวกระจังประดับด้วยกระจกสีขาว เขียว ตัวลายลงทองทึบ ขอบล่างของปากสิงห์ทำเป็นเส้นขอบ ๒ แถว แถวในลงทองทึบ แถวนอกประดับกระจกสีขาว ภายในรูปปากสิงห์ตกแต่งด้วยลายก้านขดผักกูด ด้านหน้ามีรูปมัจฉานอยู่ตรงข้างขวาของหน้าขบ และรูปนางสุวรรณมัจฉาอยู่ตรงข้างซ้ายของหน้าขบ เชิงตู้ด้านข้างขวา ซ้ายเหนือจุมูกสิงห์เขียนรูปหน้าขบเถากนก้านขดผักกูดไว้ ด้านหลังมีรูปนางเงือกขนานอยู่ขวา ซ้ายของหน้าขบข้างละตัว

หลังตู้ ทำเป็นหลังคาบัวคว่ำ ตกแต่งด้วยลายนก้านแย่งพุ่มข้าวบิณฑ์ดอกลอย

อย.๒๐ ตู้ชาหมู (เลขที่เดิม ๙๔)

ฝีมือช่าง สมัยอยุธยา

ประวัติ เดิมอยู่วัดเกาะ จังหวัดเพชรบุรี

ลักษณะลาย ตู้ลายรดน้ำ ลายก้านขดกนกเปลวและลายกนกเปลวเครือเถา นาคคาบ ครุฑคาบ ออกเถารูปสัตว์ต่างๆ เทพนม พระรำ ซ่อหางโตมีหน้าขบ เคล้าภาพสัตว์ ภาพเทวดา ภาพจับและภาพบุคคลยืนโดดเดี่ยว

เสาขอบตู้ ๓ ด้านตกแต่งด้วยลายรักร้อยอยู่ในระหว่างลายลูกขนาน ซึ่งทำเป็นลายลูกแก้วสลักดอกประจายาม มีลายกาบพรหมสิงห์และกาบพรหมศรเป็นที่สุดตอนบนและตอนล่าง

เสาขาตู้ ๓ ด้านตกแต่งด้วยลายกาบพรหมสิงห์ที่มุมบน และต่อด้วยลายเท้าสิงห์ยาวลงไปจดขอบเชิงตู้ ต่อจากนั้นลงไปถึงที่สุดขาตู้ลงรักแดงทึบ

ขอบบน ขอบล่าง ๓ ด้านตกแต่งด้วยลายประจายามลูกฟักก้ามปูเหนือลายบัวรวน

เชิงตู้ ทำเป็นรูปหูช้างตกแต่งด้วยลายก้านขดผักกูด ของนอกของหูช้างทำเป็นร่องริ้วว่าเข้าออกตามรูปหูช้าง ลงรักแดงทึบ

หลังตู้ มีเสาหัวเม็ด เป็นเสาสี่เหลี่ยมลงรักแดงทึบ

อย.๒๑ ตู้ขามุม (เลขที่เดิม ๗๔)

ฝีมือช่าง สมัยอยุธยา

ประวัติ เดิมอยู่วัดครุฑ กรุงเทพมหานคร

ลักษณะลาย ตู้ลายรดน้ำ กนกเปลวเครือเถาครุฑคาบ นาคคาบ ออกเถาหัวครุฑ หัวนาค หัวคชสีห์ เทพร้าครึ่งตัว เคล้าภาพ หน้าขบ ภาพสัตว์ ภาพคน ภาพเทพทวารบาลยืนโดดเดี่ยวเต็มเนื้อที่ ภาพจับภาพเล่าเรื่องรามเกียรติ์

เสาขอบตู้ ๔ ด้านประดับกระจกสีเขียวสลักขาวทำเป็นลายคล้ายลายขัด มีไม้จำหลักนูนต่ำเป็นลูกแก้ว ทำเป็นลูกขนานอยู่สองข้าง ตอนบนของเสาขอบตู้ทำเป็นไม้จำหลักนูนต่ำประดับกระจกสีเขียวสลักขาว รูปลายบัวหัวเสาเป็นบัวจงกล กึ่งกลางมุมเสาขอบตู้มีไม้จำหลักนูนต่ำเป็นรูปประจายามรัดดอกประดับกระจกสีเขียวสลักขาว ตอนล่างของเสาจำหลักไม้สูงนูนต่ำเป็นลายกาบพรหมศรประดับกระจกสีเขียวสลักขาว

เสาขอบตู้ ด้านหน้าขวาซ้ายเขียนลายรักร้อยพุ่มข้าวบิณฑ์ ด้านข้างขวา ริมขวา เขียนภาพที่มุมเสาเป็นรูปครุฑยุคนาคครึ่งซีก ริมซ้ายเขียนภาพเป็นลายรักร้อยพุ่มข้าวบิณฑ์ ด้านข้างซ้ายริมขวาเขียนลายรักร้อยพุ่มข้าวบิณฑ์ ริมซ้ายเขียนภาพที่มุมเสาเป็นรูปครุฑยุคนาคครึ่งซีก ด้านหลังขวา ซ้าย ที่มุมขาตู้เขียนภาพครุฑยุคนาคครึ่งซีกต่อจากเสาด้านข้าง

ขอบบน ขอบล่าง ๔ ด้านจำหลักไม้สูงนูนต่ำลายประจายาม ลูกฟักกำมปูประดับกระจกสีเขียวสลักขาวอยู่เหนือลายจำหลักนูนต่ำลายบัวรวน ซึ่งประดับกระจกสีเขียวสลักขาว เป็นต้น

เชิงตู้ ทำเป็นรูปวงผึ้งตกแต่งลายรดน้ำ ด้านหน้าตกแต่งเป็นลายก้านขดกนกเปลว มีภาพเทพพนมเต็มตัวอยู่ริมขวาซ้ายข้างละ ๑ องค์ กึ่งกลางวงผึ้งทำเป็นรูปครุฑยุคนาค คงเหลือแต่ตัวครุฑเพราะส่วนล่างหักหายไป ด้านข้างขวาตกแต่งด้วยลายกนกเปลวมียักษ์ยืนยกมือป้องหน้าอยู่ริมขวา และลิงยืนซึ่มมือไปทางยักษ์อยู่ริมซ้าย กึ่งกลางตรงวงผึ้งเขียนเป็นภาพราหูอมจันทร์ ด้านข้างซ้ายตกแต่งเป็นลายช่อกนกเปลวออกเถาครุฑ มีภาพไกรสรปักช่ออยู่ริมขวาและคชสีห์อยู่ริมซ้ายข้างละ ๑ ตัว กึ่งกลางตรงวงผึ้งมีภาพราชสีห์ ๑ ตัว ด้านหลังตกแต่งเป็นลายช่อกนกเปลวออกเถานาคคาบ ริมขวามีภาพจับ พระรบยักษ์ ๑ คู่ ริมซ้ายมีภาพจับหนุมานรบกับมัจฉานุ ๑ คู่ กึ่งกลางตรงวงผึ้งเขียนภาพยักษ์ไม่อาจเห็นภาพตลอดเพราะหักหายไป

หลังตู้ มีเสาหัวเม็ดดลงทองทึบ

อย.๒๒ ตู้ฐานสิงห์ (เลขที่เดิม ๓๔)

ฝีมือช่าง สมัยอยุธยา

ประวัติ เดิมอยู่วัดจันทารามวรวิหาร กรุงเทพมหานคร

ลักษณะลาย ตู้ลายรดน้ำ กนกเปลวเครือเถา นาคคาบ ครุฑคาบ ออกเถาหัวนาค หัวครุฑ หัวนกก หัวคชสีห์ ออกเถาเทพพนมครึ่งตัว เทพร้าครึ่งตัว เคล้าภาพคน สัตว์ สัตว์หิมพานต์ ภาพจับ ภาพเทวดายืนโดดเดี่ยวและภาพเล่าเรื่อง

ด้านหลัง เป็นประตูตู้ทำด้วยกระจก ซึ่งทำขึ้นใหม่ในสมัยสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ เพื่อใช้เปิดปิดแทนด้านหน้าเป็นการป้องกันมิให้ภาพลายทองหมอง

เสาขอบตู้ ๔ ด้าน ตกแต่งลายที่มุมเสาขอบตู้ด้วยลายรักร้อยบัวร้อย มีลายกาบพรหมสิงห์และกาบพรหมศรเป็นที่สุดตอนบนและตอนล่าง

ขอบบน ขอบล่าง ๓ ด้าน คือด้านหน้า ด้านข้าง ขวา ซ้าย ตกแต่งด้วยลายประจายามลูกฟักกำมปูเหนือลายบัวรวน ด้านหลังดลงทองทึบ

ท้องไม้ มีเส้นขอบบัวคั่นกลาง ตัวลวดบัวตกแต่งด้วยลายรักร้อยบัวร้อย ท้องไม้ประดับกระจกสีขาว

๔ ด้าน

ฐานสิงห์ ตกแต่งเหมือนกัน ๔ ด้านคือ บัวหลังสิงห์ลงทองทึบที่ปากสิงห์ และจุมูกสิงห์จำหลักไม้
นูนต่ำ ลายกนกผักกูด และจำหลักลายน่องสิงห์เป็นขอบนอก ที่มุมเท้าสิงห์ ๔ ด้านจำหลักนูนต่ำเป็นรูปกาบเท้าสิงห์
ลวดลายที่ฐานสิงห์ทั้งหมดลงทองทึบ

ด้านในของบานประตูผู้ชาย ตกแต่งเป็นลายพุ่มข้าวบิณฑ์ดอกลอยบนพื้นรักแดงเรียงเป็นแถว
ตลอดเนื้อที่

อย.๒๓ ตู้ชาหมู (เลขที่เดิม ๖๒)

ฝีมือช่าง สมัยอยุธยา

ประวัติ เดิมอยู่วัดกาญจนสิงหาศน์วรวิหาร กรุงเทพมหานคร

ลักษณะลาย ตู้ลายรดน้ำลายกนกเปลวเครือเถาเคล้าลายก้านขดกนกเปลวและลายกนกเปลวเครือเถา ครุฑคาบ
นาคคาบ ออกเถาหัวครุฑ หัวนาค เทพรำครึ่งตัว หัวคชสีห์ หัวราชสีห์ เคล้าภาพเทพเจ้า ภาพจับและ
ภาพเล่าเรื่องรามเกียรติ์ มีหน้าขบ ภาพสัตว์ป่า สัตว์หิมพานต์ และภาพบุคคลยืนโดดเดี่ยว

เสาขอบตู้ ๔ ด้านตกแต่งด้วยลายรักร้อยบัวร้อยที่มุมเสา มีลายกาบพรหมสิงห์และกาบพรหมศร
เป็นที่สุดตอนบนและตอนล่าง กึ่งกลางเสามีลายรูปประจำยามรัดดอกและมีลายน่องสิงห์ขนาบข้างของเสาขอบตู้ ๓
ด้านคือด้านหน้า ด้านข้างขวา ซ้าย

เสาขาตู้ ตกแต่งมุมขาตู้ ๔ ด้าน เป็นลายกาบพรหมสิงห์

ขอบบน ขอบล่าง ลงทองทึบอยู่เหนือลายบัว

อย.๒๔ ตู้ชาหมู (เลขที่เดิม ๘๙)

ฝีมือช่าง สมัยอยุธยา

ประวัติ เดิมอยู่วัดน้อยทองอยู่ กรุงเทพมหานคร ปัจจุบันวัดน้อยทองอยู่ได้บูรณปฏิสังขรณ์ไปกับวัดดุสิตารามในปี
พ.ศ. ๒๔๘๘

ลักษณะลาย ตู้ลายรดน้ำ กนกเปลว เครือเถาตรง และกนกเปลวเครือเถาเลื้อยซึ่งเกี่ยวกระหวัดเถาตรง ครุฑคาบ
นาคคาบ หน้าขบ ออกเถาหัวครุฑ หัวนาค ช่อเปลวหางโต เทพนมครึ่งตัว เทพรำครึ่งตัว เคล้าภาพ
สัตว์ ลิง นก กระรอก สัตว์หิมพานต์ และภาพเล่าเรื่องรามเกียรติ์

ด้านหลัง ลงรักดำทึบ ตลอดทั้งเสาขอบตู้ เสาขาตู้ ขอบบนและขอบล่าง

เสาขอบตู้ และเสาขาตู้ ๓ ด้านคือ ด้านหน้า ด้านข้าง ขวา ซ้าย ตกแต่งมุมเสาด้วยลายรักร้อยบัว

ร้อย

ขอบบน ขอบล่าง ตกแต่งด้วยลายประจำยามก้ามปูชาเดียวประดิษฐ์อย่างใหม่คล้ายลายเกลียว
ขอบบนอยู่เหนือลายบัวรวน ขอบล่างอยู่ใต้ขอบบัวคว่ำทำเป็นลายบัวรวนส่วนใหญ่ลายลบเลื่อนเห็นเพียงลงรักดำทึบ
เชิงตู้ ทำเป็นขอบไม้ตรง ๆ มีหยักตรงกลาง ลงทองทึบ

อย.๒๕ ตู้ขามุม (เลขที่เดิม ๙๕)

ฝีมือช่าง สมัยอยุธยา

ประวัติ เดิมอยู่วัดเวฬุราชิน กรุงเทพมหานคร

ลักษณะลาย ตู้ลายรดน้ำ กนกเปลวเครือเถาไขว้ นาคคาบ ครุฑคาบ ออกเถาหัวนาค หัวครุฑ หัวราชสีห์ หัวหงส์ หัวสิงห์ ลิงครึ่งตัว ยักษ์ครึ่งตัว เทวดาราคครึ่งตัว เทพพนมครึ่งตัวออกเถาช่อเปลวหางโต เคล้าภาพสัตว์ นก กระรอก ภาพสัตว์หิมพานต์ พุ่มข้าวบิณฑ์ ภาพจับและภาพเล่าเรื่อง

เสาขอบตู้ เสาขาตู้ ขอบบน ขอบล่าง ลงทองทึบทั้ง ๔ ด้าน

เชิงตู้ ๔ ด้านทำเป็นรูปปากสิงห์ ด้านหน้าตกแต่งด้วยลายก้านขดผักกูด เคล้าภาพเงือกชายขนบ จมูกสิงห์ ข้างละ ๑ ตัว มีรูปพุ่มข้าวบิณฑ์ครึ่งซีกอยู่ที่ริมขีดขาตู้ข้างละ ๑ ภาพ ด้านข้างขวตตกแต่งด้วยลายก้านขด กนกเปลว ออกเถาหัวครุฑ มีภาพชายนุ่งผ้าไม่สวมเสื้อยืนอยู่ที่ริมขีดขาตู้ข้างละ ๑ คน ด้านข้างซ้ายไม่มีภาพเห็นเป็นรักดำทึบเข้าใจว่าคงซ่อมขึ้นใหม่ ด้านหลังตกแต่งด้วยลายก้านขดกนกเปลว ออกเถาหัวครุฑหัวนาค เคล้าภาพแพะข้างละ ๑ ตัว มีหน้าขบอยู่กึ่งกลางเหนือจมูกสิงห์ ๑ หน้า

อย.๒๖ ตู้ขามุม (เลขที่เดิม ๑๖)

ฝีมือช่าง สมัยอยุธยา

ประวัติ เดิมอยู่วัดระฆังโฆสิตารามวรมหาวิหาร กรุงเทพมหานคร

ลักษณะลาย ตู้ลายรดน้ำ ภาพเขี้ยววง

เสาขอบตู้ ทั้ง ๔ ด้าน ตกแต่งด้วยลายรักร้อยบัวร้อยครึ่งซีก

เสาขาตู้ ลงทองทึบถึงระดับเชิงตู้ นอกนั้นลงรักแดงทึบ

ขอบบน ลงทองทึบ ทั้ง ๔ ด้าน อยู่เหนือลายบัวรวน

ขอบล่าง ลงทองทึบอยู่ใต้ฐานบัวคว่ำที่เขียนด้วยลายบัวรวน

เชิงตู้ ทำเป็นรูปปากสิงห์ จำหลักฉลุลายโปร่งเป็นลายก้านขด พันธุ์พฤกษา

อย.๒๗ ตู้ขามุม (เลขที่เดิม ๒๗)

ฝีมือช่าง สมัยอยุธยา

ประวัติ เดิมอยู่วัดระฆังโฆสิตารามวรมหาวิหาร กรุงเทพมหานคร

ลักษณะลาย ตู้ลายรดน้ำกนกเปลวเครือเถาครุฑคาบนาคคาบ ออกเถาหัวนาค หัวครุฑ เคล้าภาพหน้าขบพุ่มข้าวบิณฑ์ภาพบุคคลยืนโดดเดี่ยวเต็มเนื้อที่ ภาพจับ ภาพอมนุษย์ และภาพเล่าเรื่องในชาดก

เสาขอบตู้ เสาขาตู้ ขอบบน ขอบล่าง ลงทองทึบ ๔ ด้าน

เชิงตู้ ๔ ด้านทำเป็นรูปปากสิงห์ตกแต่งลวดลายเพียง ๓ ด้าน โดยเฉพาะที่มุมบนของเชิงตู้ทั้ง ๓ ด้าน เขียนเป็นลายค้ำควา ด้านหน้าตกแต่งด้วยลายก้านขด มีพุ่มข้าวบิณฑ์อยู่กึ่งกลางเหนือจมูกสิงห์ มีรูปราชสีห์ ขนบพุ่มข้าวบิณฑ์ ๒ ข้าง ๆ ละ ๑ ตัว ด้านข้างขวตตกแต่งด้วยลายกนกเปลวมีหน้าขบตรงกลางเหนือจมูกสิงห์ ด้านข้างซ้ายตกแต่งด้วยลายก้านขดมีออกเถาเทพบุตรพนมมือครึ่งตัวอยู่ ๒ ข้างพุ่มข้าวบิณฑ์ ตรงกลางซึ่งอยู่เหนือจมูกสิงห์พอดี ด้านหลังลงทองทึบ

หลังตู้ มีเสาหัวเม็ดทรงมัน ๔ เสา ที่หัวเม็ดจำหลักเป็นรีวคล้ายกลีบบัว ที่คอเสาใต้หัวเม็ดจำหลักเป็นรูปกระจังรวนโดยรอบ เสาหัวเม็ดทั้งหมดนี้ลงทองทึบ

อย.๒๘ ตู้ชาหมู (เลขที่เดิม ๗๒)

ฝีมือช่าง สมัยอยุธยา

ประวัติ เดิมอยู่วัดครุฑ กรุงเทพมหานคร

ลักษณะลาย ตู้ลายรดน้ำลายก้านขดกนกเปลวและลายกนกเปลวเครือเถาครุฑคาบ นาคคาบ ออกเถาเทวดาครึ่งตัว เทพธิดาครึ่งตัว เทพพนมครึ่งตัว เทพธิดาพนมครึ่งตัว นางรำครึ่งตัว กิณนร และกิณรีตัวเล็ก ๆ พนมมือครึ่งตัว หัวนาค หัวครุฑ ข่อเปลวมยุราและออกเถา บุคคลในเรื่องรามเกียรติ์ อาทิ พระรามครึ่งตัว ทศกัณฐ์ครึ่งตัว ลิงครึ่งตัวและยักษ์ครึ่งตัว เคล้าภาพเทวดา ภาพสัตว์ นก กระรอกและสัตว์หิมพานต์ในระหว่างเถากนก

ด้านหลัง ลงทองทึบ ตั้งแต่เสาขอบตู้ ขอบบน ขอบล่าง ขาตู้ ลงรักแดงทึบไม่มีเชิงตู้

เสาขอบตู้ ๓ ด้านประดับกระจกสีขาวสลัเขียวเป็นลายดอกไม้กลีบซ้อนมีลายจำหลักรักนุนต่ำ เป็นรูปกาบพรหมสิงห์และกาบพรหมศร ที่สุดตอนบนและตอนล่างของเสาขอบตู้ที่ลายกานนี้ลงทองทึบ

เสาขาตู้ ๓ ด้านตกแต่งมุมขาตู้เป็นภาพอสุรวายูภักษ์ นั้ยอง ๆ บนลายเขียว

ขอบบน ขอบล่าง ๓ ด้านตกแต่งเป็นลายประดับกระจกสีเขียวสลัขาว ลายเดียวกับเสาขอบตู้คือลายดอกไม้กลีบซ้อนเหนือลายบัวรวนซึ่งทำเป็นลายรดน้ำ

เชิงตู้ ๓ ด้านทำเป็นรูปหูช้างตกแต่งเป็นภาพนางเงือก มีลายช่อกนกเสริมพื้นหลังส่วนที่ว่าง ด้านหน้านางเงือกพนมมือ ด้านข้างขวา ริมขวา เป็นเงือกชายถือปลาอีกมือหนึ่งขึ้นมาทางซ้าย ริมซ้าย นางเงือกถือปลา ๒ มือ ด้านข้างขวา ริมซ้ายนางเงือกอยู่ในท่ายกมือข้างหนึ่งบังหน้าในท่าเอียงอาย

หลังตู้ มีเสาหัวเม็ดทรงมันลงทองทึบ ๔ เสา

อย.๒๙ ตู้ฐานสิงห์ (เลขที่เดิม ๑๑๔)

ฝีมือช่าง สมัยอยุธยา

ประวัติ ได้มาแต่วัดกลาง (วัดปากน้ำ) จังหวัดสมุทรปราการ

ลักษณะลาย ตู้ลายรดน้ำ กนกเปลวเครือเถา และลายก้านขดกนกเปลวครุฑคาบ นาคคาบ ออกเถาเทพพนมครึ่งตัว เทพธิดาพนมครึ่งตัว หัวครุฑ หัวหงส์ หัวราชสีห์ หัวชสีห์ เคล้าภาพพระนารายณ์ทรงครุฑ ภาพอสุรวายูภักษ์ ภาพครุฑยุคนาค และด้านหลังตกแต่งภาพเต็มเนื้อที่ แบ่งภาพเป็นตอน ๆ เป็นภาพในเรื่องปลงอสุภกรรมฐาน หรือภาพปริศนาธรรม ประกอบคำอธิบายภาพ

ด้านหน้าขวาซ้าย ตกแต่งภาพเหมือนกัน แต่ด้านซ้ายลบเลือนมากอ่านไม่เห็นส่วนละเอียด

ด้านขวาเห็นเพียงเลือนรางพอจับเค้าโครงได้ เป็นภาพลายก้านขดกนกเปลวครุฑคาบ นาคคาบ เขียนลายก้านขด ๒ แถว แต่ละแถวแบ่งเป็น ๔ ตอน แต่ละตอนมีออกเถาเหมือนกันคือ ตอนบนมีออกเถาเทพธิดาพนมมือครึ่งตัวอยู่ภายในก้านขดของแต่ละข้าง และมีออกเถาเทพพนมครึ่งตัวเคล้าอยู่กึ่งกลาง ถัดลงมาเป็นออกเถาหัวครุฑ ถัดลงไปออกเถาเทพธิดาพนมครึ่งตัว กึ่งกลางตู้ในระหว่างออกเถาหัวครุฑและเทพธิดาพนม มีภาพพระนารายณ์ ๔ กรทรงครุฑ เคล้าอยู่กึ่งกลางในระหว่างเถาก้านขดทั้ง ๒ ตอน ต่ำสุดเป็นออกเถาหัวครุฑ กึ่งกลางประตูตู้ทั้ง ๒ มีแผ่นโลหะทำเป็นรูปประจายามรดอก

เสาขอบตู้ ๔ ด้านและที่ขอบสันกลางด้านหลังตกแต่งด้วยไม้จำหลักนูนสูงลายลูกแก้วเป็นแถวยาวตามแนวขอบเสา ทั้งริมในที่ชิดกับตัวตู้และริมนอก (ริมขอบเสาขวา ซ้าย) แถวลูกแก้วที่ประดับเสานี้ลงทองทึบ กึ่งกลางเสาในระหว่างแถวลูกแก้วประดับกระจกสีเขียว ที่ส่วนบนและส่วนล่างของเสามีไม้จำหลักเป็นรูปกาบพรหมสิงห์และกาบพรหมศร ประดับอยู่ที่มุมเสาตอนบนและตอนล่าง ทั้ง ๔ เสาประดับกระจกสีเขียวที่กลางลายกาน และ

ลงทองทึบตามลายรอบนอก กึ่งกลางเสาขอบตู้มีไม้จำหลักเป็นรูปประจายามรัดดอกประดับมุมเสา และประดับกระจกสี
เขียวตามดอกลาย ส่วนอื่น ๆ นอกนั้นลงทองทึบ

ขอบบน ขอบล่าง ๔ ด้านจำหลักไม้ฉลุเป็นลายประจายามลูกฟักกำมปู เนื้อภาพจำหลักไม้ฉลุ
ต่ำลายบัวรวน ที่กึ่งกลางลายประจายามและลายบัวประดับกระจกสีเขียว เฉพาะขอบบน ๓ ด้าน คือด้านข้างขวา ซ้าย
และด้านหลัง มีไม้จำหลักลอยตัวเป็นรูปกระจังรวนประดับอยู่ใต้ขอบบัวอีกชั้นหนึ่ง ที่กึ่งกลางลายกระจังประดับ
กระจกสีเขียว

ฐานตู้ ทำเป็นฐานชั้น ๓ ชั้น ประกอบด้วยฐานเชิงฐานสิงห์และฐานปัทม์ ส่วนที่เป็นฐานปัทม์นั้น
คือส่วนขอบล่างของตู้ตัวเอง ท้องไม้ใต้ขอบล่าง ๔ ด้านทำเป็นไม้ฉลุโปร่งแบ่งเป็น ๒ ซีก มีลูกตั้งคั่นกลาง ที่เสาขอบตู้
และลูกตั้งตรงท้องไม้นี้ตกแต่งเหมือนเสาขอบตู้ตอนบนคือ มีลูกแก้วจำหลักไม้ประดับขอบเสาและกึ่งกลางเสาประดับ
กระจกสีเขียวลายฉลุ ที่ท้องไม้นั้นทำเป็นขอบลูกฟักมีลายจำหลักนูนต่ำภายในรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนอยู่กึ่งกลางลูก
ฟัก ดอกไม้ที่กึ่งกลางรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนประดับกระจกสีเขียว ใต้ท้องไม้ลงไปเป็นฐานสิงห์ แต่ละด้านจำหลัก
โปร่งเป็นรูปปากสิงห์ ๒ ซีก มีลายจำหลักนูนต่ำรูปกาบเท้าสิงห์ที่มุมฐานและกึ่งกลาง ตรงกับลูกตั้งข้างบนซึ่งใช้เป็นจุด
ต่อระหว่างปากสิงห์ทั้ง ๒ กึ่งกลางปากสิงห์มีจุมูกสิงห์ยาวลงมาจรดกับขอบฐานเชิง ที่ปากสิงห์จำหลักนูนต่ำเป็นรูป
พื้นสิงห์ด้วย ฐานสิงห์ทั้งหมดนี้ลงทองทึบ ฐานชั้นล่างเป็นฐานเชิง เนื้อฐานเชิงมีลายจำหลักนูนต่ำเป็นรูปบัวหงาย
รองรับฐานสิงห์ประดับกระจกสีเขียวที่กึ่งกลางบัว ส่วนอื่น ๆ ลงทองทึบ ตัวฐานเชิงขำรุคมาก ผุ และเนื้อไม้แห้ง
ไม่มีลาย เห็นเป็นรักดำทึบ

เลขที่ ๑๑๖ (สพข.) ตู้ฐานสิงห์

ฝีมือช่าง ครูวัดเชิงหวาย สมัยอยุธยา

ประวัติ ปัจจุบันอยู่ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร

ลักษณะลาย ตู้ลายรดน้ำตกแต่งลวดลาย ตอนบนเป็นภาพต้นไม้ใหญ่แผ่กิ่งก้านสาขาจากกริมตู้ มีดอกและใบเต็ม
เนื้อที่ ตอนล่างเขียนเป็นลายกนกเปลวเครือเถา ครุฑคาบ นาคคาบ ออกเถาหัวนาค เคล้าภาพสัตว์
นก กระรอก แมลง และสัตว์ป่านานาชนิด รวมทั้งสัตว์หิมพานต์ ภาพตอนบนและตอนล่างแม้จะมี
ความแตกต่างกันในส่วนขององค์ประกอบแต่ก็ได้ลดทอนความงดงามและความกลมกลืนกัน ใน
ระหว่างลวดลายกนกที่อ่อนไหวประดุกเปลวเพลิงเมื่อต้องกระแสดม กับความแข็งกระด้างของกิ่งไม้
ใหญ่ ๆ ที่สืบมาจากลำต้นอันแข็งแกร่ง และทอดกิ่งอยู่เหนือเปลวกนก ดอกและใบตามกิ่งก้านของไม้
นั้นดูแน่นจนเกือบทึบ แต่ศิลปินได้เติมภาพสัตว์จำพวกนก แมลง และกระรอก คละเคล้าอยู่ตาม
กิ่งก้านสาขาด้วยท่าทางที่แสดงถึงธรรมชาติอันแท้จริงของสัตว์ทั้งหลายเหล่านั้น พร้อมกับความ
เคลื่อนไหวอย่างมีชีวิตชีวา ซึ่งแสดงถึงชีวิตความเป็นอยู่ของบรรดาสัตว์ต่าง ๆ บังเกิดเป็นความงาม
ประการหนึ่งที่สอดคล้องกับความเคลื่อนไหวของกนกเปลว แสดงให้เห็นความคิดอิสระของศิลปิน
ไทยสมัยอยุธยา ที่สามารถใช้จินตนาการของตนสร้างงานชิ้นนี้ขึ้นด้วยความกล้าและสามารถอย่าง
อัจฉริยะ โดยไม่เกรงว่าจะกระทบกระเทือนถึงระเบียบแบบแผนหรือข้อเท็จจริงแห่งกฎเกณฑ์ของ
ธรรมชาติ ผลงานที่ปรากฏจึงสมควรนับเป็นงานศิลปะชิ้นเอกที่มีค่าควรเมืองทีเดียว ผู้ไทยโบราณ
หลังนี้กล่าวกันว่าเป็นฝีมือบรมครูวัดเชิงหวาย ซึ่งเป็นแบบฉบับลายกนกเปลวเครือเถาที่สวยงามที่สุด
ของสมัยอยุธยา

ด้านหลัง ลงรักดำทึบตลอด

เสาขอบตู้ ๔ ด้าน คือด้านหน้า ด้านข้างขวา ซ้ายและด้านหลัง ปิดทองทึบ

ขอบบน ขอบล่าง ๔ ด้าน จำหลักนูนต่ำลายประจำยามลูกฟักก้ามปู ประดับกระจกสีเขียว อยู่เหนือลายบัวซึ่งจำหลักเป็นรูปบัวหงาย ประดับกระจกสีเขียวได้ลายบัวของขอบบนมีภาพจำหลักนูนต่ำลายบัวคว่ำ ประดับกระจกสีเขียว เหนือขอบล่างมีภาพจำหลักนูนต่ำลายบัวหงายประดับกระจกสีเขียว เส้นลวดระหว่างขอบตู้กับลายบัวจำหลักประดับด้วยกระจกสีเขียวที่บดตลอดเส้น

เชิงตู้ ทำเป็นฐานชั้นสิงห์ เหนือบัวปากฐานจำหลักนูนต่ำรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนอยู่ในลูกฟัก ล่องประกน ด้านหน้าแบ่งเป็น ๓ ช่วง ด้านข้างมี ๒ ช่วง ที่ปากสิงห์จำหลักนูนต่ำลายกระจังและที่เท้าสิงห์จำหลักนูนต่ำเป็นรูปกบเท้าสิงห์ ได้เท้าสิงห์จำหลักนูนต่ำลายบัวหงายซึ่งสืบต่อไปเป็นฐานเชิง ลายทั้งหมดนี้ลงทองทึบและประดับกระจกตรงลายจำหลักบางส่วน

หลังตู้ ทำเป็นหลังคาโค้งรูปบัวคว่ำ ลงทองทึบ

เลขที่ ๖๙ (สพข.) ตู้เท้าสิงห์

ฝีมือช่าง สมัยอยุธยา

ประวัติ ได้มาจากวัดดวงดาว จังหวัดนนทบุรี เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๔๔ ปัจจุบันอยู่ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร

ลักษณะลาย ตู้ไม้จำหลักนูนสูง ตกแต่งภาพเล่าเรื่องทศชาติเต็มเนื้อที่ ประดับด้วยกระจกสีเขียวและขาว ประกอบลายรดน้ำบนพื้นรักแดง ภาพบุคคลตกแต่งผ้านุ่งด้วยลวดลายสลัปสี่ มีสีเขียว แดง ขาว และเทา อนึ่งพึงสังเกตการณ์จำหลักยอดปราสาทและเครื่องบนของอาคาร อิริยาบถของบุคคล ต้นไม้ และองค์ประกอบอื่น ๆ ซึ่งอ่อนช้อยวิจิตรงดงามอย่างยิ่ง นับเป็นงานประติมากรรมที่มีค่าชิ้นหนึ่งที่ได้ทีเดียว

ด้านหลัง เป็นประตูตู้ทำด้วยกระจกซึ่งทำขึ้นใหม่ในสมัยสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ เพื่อใช้เปิดปิดแทนด้านหน้าเป็นการป้องกันมิให้ภาพลายทองหมอง

เสาขอบตู้ ๓ ด้าน คือด้านหน้า ด้านข้างขวาและซ้าย จำหลักนูนต่ำด้วยลายกนกเปลวเครือเถาเลื้อยตัวลายลงทองทึบ

ขอบบน ขอบล่าง ๓ ด้าน คือด้านหน้า ด้านข้างขวาและซ้าย จำหลักนูนต่ำด้วยลายประจำยามลูกฟักก้ามปูเหนือลายบัวรวน ประดับกระจกสีเขียวและขาวที่กึ่งกลางลาย นอกนั้นลงทองทึบ

เชิงตู้ ๔ ด้านทำเป็นรูปปากสิงห์สืบต่อไปเป็นขาสิงห์ ซึ่งทำเป็นรูปเท้าสิงห์ ที่ปากสิงห์ด้านหน้า จำหลักนูนต่ำเป็นรูปมังกรจีน ๒ ตัวหันหน้าเข้าหากัน ตรงกึ่งกลางมีดวงไฟทำเป็นรูปทรงพุ่มข้าวบิณฑ์ มีรัศมีออกโดยรอบลักษณะคล้ายเปลวไฟมีลายเมฆตกแต่งเต็มเนื้อที่ ได้ภาพมังกรมีเส้นลวดทำเป็นรูปปากสิงห์ ที่มุมขาตู้จำหลักเป็นรูปหัวสิงห์ครึ่งซีก สืบต่อไปถึงขาตู้ซึ่งทำเป็นร่องตามรูป เล็บสิงห์ซึ่งยื่นเหยียบอยู่บนลูกแก้ว ตัวลูกแก้วทำเป็นริ้วคล้ายลูกมะเฟืองหรือมะยม ที่เก้ดขนาด ฟันสิงห์และกึ่งกลางดวงไฟประดับกระจกสีเขียว ขาว นอกนั้นลงทองทึบ ได้เส้นลวดรูปปากสิงห์มีขอบจำหลักนูนต่ำเป็นลายก้านชดบนพื้นรักแดง ระหว่างเส้นลวดรูปปากสิงห์กับขอบใต้เส้นลวดมีบานพับเป็นที่เปิดปิดส่วนล่างของตู้ มีห่วงเหล็กกลม ๆ อยู่เหนือดวงไฟเป็นที่จับในการเปิดปิดด้วย ที่ปากสิงห์ด้านข้างขวาซ้ายจำหลักเป็นรูปมังกรจีนนอนทอดตัวหันหัวไปทางซ้าย (ทางด้านประตูตู้) อยู่เหนือเส้นลวด รูปปากสิงห์ประดับกระจกสีเขียวเป็นเกล็ดอยู่ท่ามกลางลายเมฆ มีดวงไฟลอยอยู่เบื้องหน้ามังกร มุมขาตู้จำหลักเป็นรูปหัวสิงห์ครึ่งซีกประดับกระจกสีขาวที่ฟันสิงห์ เฉพาะด้านที่ติดต่อกับด้านหน้าของตู้คือ ด้านข้างขวาเฉพาะข้างซ้าย ด้านข้างซ้ายเฉพาะข้างขวา นอกนั้นลงทองทึบ ขาตู้ทำเป็นร่องตามรูปเล็บสิงห์ซึ่งเหยียบอยู่บนลูกแก้ว ตัวลูกแก้วทำเป็นริ้วคล้ายลูกมะเฟืองหรือมะยม ได้เส้นลวดรูปปากสิงห์มีขอบจำหลักนูนต่ำเป็นลายก้านชดบนพื้นรักแดง เชิงตู้ได้ขอบทำเป็นรูปหูช้างจำหลักลายก้านชดใบไม้ คล้ายใบผักกูดลงทองทึบ เชิงตู้ด้านหลังจำหลักตัวเลเวน ๒ ตัว หันหน้าเข้าหากันทอด

ลำด้วยยาวขดโค้งคล้ายลายก้านขดท่ามกลางหมู่เมฆ เนื้อเส้นลวดรูปปากสิงห์ ขอบล่าง และเสาช่าตุ้จำหลักลายเหมือนด้านหน้า ภาพทั้งหมดนี้ลงทองทึบ

เลขที่ ๗๘ (สพข.) ตุ้ชาหมู

ฝีมือช่าง สมัยอยุธยา

ประวัติ เดิมอยู่วัดระฆังโฆสิตารามวรมหาวิหาร ปัจจุบันอยู่ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร

ลักษณะลาย ตุ้ลายรดน้ำกนกเปลวเครือเถาเลื้อยพันเถากนกตรงครุฑคาบ นาคคาบ ออกเถาเทพรำครึ่งตัว เทพพนมครึ่งตัว เทวสตรีพนมครึ่งตัว กุมารีพนมครึ่งตัว ซ่อเปลวมยุรา ซ่อเปลวหางโต หัวนาค หัวครุฑ เคล้าภาพสัตว์ ลิง กระรอก นก สัตว์หิมพานต์ ครุฑ กิณรี กิณนร เพรพต กิเลน และภาพเล่าเรื่องรามเกียรติ์

ด้านหลัง เป็นประตู่ตุ้ทำด้วยกระจก ซึ่งทำขึ้นใหม่ในสมัยสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ เพื่อใช้เปิด-ปิดแทนด้านหน้า เป็นการป้องกันมิให้ภาพลายทองหมอง

เสาชอบตุ้ เสาช่าตุ้ ขอบบน ขอบล่างทั้ง ๔ ด้าน คือด้านหน้า ด้านข้างขวา ซ้าย และด้านหลัง ลงทองทึบ

เชิงตุ้ ทำเป็นรูปปากสิงห์ตกแต่งลายเหมือนกัน ๔ ด้าน เขียนลายรักร้อยขนابอยู่สองข้าง มีลายดอกพุดตานอยู่ตรงกลางเหนือปากสิงห์พอดี ลายทั้งหมดเขียนบนพื้นรักแดงแต่ส่วนใหญ่ลายลบเลือนเห็นไม่ชัดเจน

เลขที่ ๑๑๕ (สพข.) ตุ้ฐานสิงห์

ฝีมือช่าง สมัยอยุธยา

ประวัติ มีผู้สันนิษฐานว่าทำในสมัยแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช รูปฝรั่งคือพระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๔ แห่งประเทศฝรั่งเศส รูปแขกพระเจ้าออร์ังเซฟ ราชวงศ์โมกุลแห่งอินเดีย ปัจจุบันอยู่ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร

ลักษณะลาย ตุ้ลายรดน้ำ ด้านหน้าตกแต่งด้วยภาพบุคคลยืนโดดเดี่ยวเต็มเนื้อที่ ด้านข้าง ขวา และซ้ายตกแต่งด้วยลายกนกใบเทศ เครือเถาเคล้าภาพสัตว์ป่า นก กระรอก สัตว์หิมพานต์ อมนุษย์ และเทวดา

ด้านหลัง มีสันกลางเป็นกรอบ แบ่งกึ่งกลางตุ้ สันกลางตุ้ลงทองทึบ มีการตกแต่งภาพเต็มเนื้อที่ทั้งสองซีก ซีกด้านขวาเขียนภาพลิงแบกพระพรหม ซึ่งประทับยืนอยู่บนแท่น ซีกด้านซ้ายเขียนภาพลิงแบกเทพบุตรทรงพระขรรค์ ประทับยืน

เสาชอบตุ้ ด้านหน้า ด้านข้างขวา ซ้าย และสันกรอบ ซึ่งแบ่งกึ่งกลางของแต่ละด้านมีลายประจำยามรัดอก ที่กึ่งกลางเสาและมีลายประจำยามครึ่งซีกที่หัวเสาและโคนเสา ลายประจำยามทั้งหมดนี้จำหลักนูนต่ำและลงทองทึบ ที่เสาประดับกระจกสีเขียวแกมขาว ภายในกรอบที่กรอบลงทองทึบ

ขอบบน ขอบล่าง จำหลักนูนต่ำลายประจำยามลูกฟักกำมปู ซึ่งอยู่เหนือภาพจำหลักนูนต่ำลายบัวรวนประดับกระจกสีเขียวที่ลูกฟัก ท้องไม้ ใต้ขอบบน และเส้นลวดซึ่งทำเป็นรูปบัวคว่ำบัวหงายลงทองทึบ เนื้อขอบล่างมีภาพจำหลักนูนต่ำเป็นลายบัว

ฐานตุ้ ทำเป็นฐานเท้าสิงห์จำหลักนูนต่ำรูปปากสิงห์และกาบเท้าสิงห์ ที่ขาสิงห์และมีจำหลักนูนต่ำ

เป็นลายบัวรองรับเหนือฐานเขียง ทั้งหมดนี้ลงทองทึบ มีโต๊ะเท้าสิงห์รองรับใต้ฐานสิงห์อีกชั้นหนึ่ง ขอบบนของโต๊ะเท้าสิงห์จำหลักนูนต่ำลายประจำยามลูกฟักก้ามปู เหนือลายบัวรวน ท้องไม้จำหลักลายดอกพุดตาน ขาสิงห์จำหลักเป็นรูปหน้าสิงห์ครึ่งซีกสืบต่อไปถึงเล็บสิงห์ ซึ่งเหยียบอยู่บนลูกแก้ว ที่ปากสิงห์จำหลักเป็นรูปมังกรจีน ๒ ตัว หันหน้าเข้าหากัน มีลูกแก้วตรงกลาง ทั้งหมดตกแต่งอยู่บนพื้นรักแดง

เลขที่ ๑๒๑ (สพข.) ตู้ขามุมี่ลินชัก

ฝีมือช่าง สมัยอยุธยา

ประวัติ ปัจจุบันอยู่ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร

ลักษณะลาย ตู้ลายก้ามระลดตกแต่ง ๓ ด้านคือ ด้านหน้า ด้านข้างขวา และซ้าย บนพื้นรักดำประกอบลดลายด้วยสีแดง และสีเทา เป็นภาพทิวทัศน์ในป่าหิมพานต์ ๐มนุษย์ และภาพเล่าเรื่องรามเกียรติ์ เฉพาะด้านหลังตกแต่งด้วยลายรดน้ำ เขียนภาพบุคคลเต็มเนื้อที่

เสาขอบตู้ ด้านหน้า ด้านข้างขวาซ้าย ตกแต่งด้วยลายดอกซีกดอกซ้อนแบบประดิษฐ์อย่างใหม่ ด้านหลังตกแต่งด้วยลายเครือเถาเลื้อย ซึ่งขมวดม้วนเหมือนลายก้านขด

เสาขาตู้ ด้านหน้าและด้านข้างขวาซ้ายตอนบนตกแต่งด้วยลายกรวยเชิง ด้านหลังตอนบนตกแต่งด้วยลายเครือเถาเลื้อย ซึ่งขมวดม้วนเหมือนลายก้านขด ตอนล่างสุดของขาตู้ทั้ง ๔ ด้าน ลงรักแดงทึบ

ขอบบน ขอบล่าง ทั้ง ๓ ด้านคือ ด้านหน้า ด้านข้างขวาและซ้ายตกแต่งด้วยลายก้านต่อดอกแบบประดิษฐ์อย่างใหม่ อยู่เหนือลายบัว ด้านหลังขอบบนตกแต่งด้วยลายประจำยามลูกฟักก้ามปูอยู่เหนือลายบัว ขอบล่างตกแต่งด้วยลายเครือเถาเลื้อยอยู่เหนือลายบัว

ลินชัก ด้านหน้าและด้านข้างขวาซ้ายตกแต่งเป็นภาพทิวทัศน์ในป่า มีสัตว์จรดุกา ทวีปาท ประกอบเป็นธรรมชาติของป่าอยู่ทั่วไปตามสุ่มทุ่มพุ่มพฤกษ์ ในอากาศบนต้นไม้กรอบล่างของลินชัก และเส้นแบ่งขอบลินชัก ด้านหน้าตกแต่งด้วยลายเครือเถาเลื้อย ด้านหลังตกแต่งด้วยภาพทิวทัศน์ในป่าหิมพานต์อยู่ภายในกรอบลายบัว มีภาพสิงโตจีน ๒ ตัว อยู่ในท่าหยอกเข้ากันและกัน ตรงกลางมีพราณป่าถือผลไม้ไม่อยู่ทางมุมขวามีภาพนกกระรอกประกอบแสดงธรรมชาติของป่าอย่างน่าชม กรอบล่างของลินชักตกแต่งด้วยลายกนกเครือเถาเลื้อย

ธบ.๑ ตู้ขามุมี่ (เลขที่เดิม ๒๖)

ฝีมือช่าง สมัยธนบุรี

ประวัติ ได้มาแต่วัดราชบูรณะราชวรวิหาร กรุงเทพมหานคร

ลักษณะลาย ตู้ลายรดน้ำ ด้านหน้าตกแต่งด้วยลายก้านขดกนกเปลว นาคคาบ ครุฑคาบ ออกเถาหัวงู หัวนก หัวครุฑ หัวนาค ในระหว่างเถากนก ภายในวงก้านขดมีออกเถาเทพพนมครึ่งตัว ลิงครึ่งตัว ยักษ์ครึ่งตัว เค้าภาพเทวดา กิณรี หน้าขบ พุ่มข้าวบิณฑ์ และเค้าภาพสัตว์ นก เสือ สิงโต ด้านข้างตกแต่งด้วยลายกนกเปลวเครือเถา ครุฑคาบ นาคคาบ ออกเถาหัวนาค หัวครุฑ หัวงู กิณนรรำครึ่งตัว เทพพนมครึ่งตัว เค้าภาพนก ลิง กระรอก เทวดา ภาพยักษ์ ลิง ในเรื่องรามเกียรติ์ หน้าขบ รัตเกล้าเป็นรูปพุ่มข้าวบิณฑ์ และสัตว์หิมพานต์

ด้านหลัง ลงรักแดงทึบ

เสาขอบตู้ ๔ ตกแต่งด้วยลายก้านแย่งพุ่มข้าวบิณฑ์ ดอกกลอย มีลายกรวยเชิงเป็นที่สุดตอนบนและตอนล่าง

เสาชามู ๓ ด้านตกแต่งมูมชาตู่ด้วยลายกาบพรหมสิงห์ มีลายก้านชดอยู่ในกาบ ด้านหลังลงรักแดง
ทึบ

ขอบบน ขอบล่าง ๔ ด้าน ตกแต่งด้วยลายประจำยามลูกฟักก้ามปู เนื้อลายบัวรวน และขอบล่าง
ด้านหลังเป็นรักดำทึบ

เชิงตู้ ๓ ด้านทำเป็นรูปหูช้าง ปลายหูช้างด้านบนยาวติดต่อกันเป็นแผ่นเดียวกัน ตกแต่งด้วยลายกนก
เปลวเครือเถา นาคคาบ ครุฑคาบ ที่ปลายหูช้างล่างที่ชิดกับเสามีภาพด้านหน้าเป็นภาพยักษ์ยืนจับเถากนกอยู่ข้างละ
๑ ตน ด้านข้างขวามีภาพพิทยากรถือพระขรรค์หោงข้างละ ๑ ตน ด้านข้างซ้ายมีภาพลิงกำลังทำจับเถากนกอยู่ข้าง
ละ ๑ ตัว ด้านหลังไม่มีเชิงตู้

ธบ.๒ ตู้ชาหม่อมลินซึก (ตู้ทรงอาลัย) (เลขที่เดิม ๕๑)

ฝีมือช่าง สมัยธนบุรี

ประวัติ เดิมอยู่วัดโพธิ์ชัย จังหวัดสุพรรณบุรี มีข้อความที่บันทึกไว้คู่กับตู้นี้เดิมเป็นของพระยา
ธรรมปริชา (บุญ) เมื่อบวชเป็นพระราชาคณะอยู่วัดเทพธิดา ในรัชกาลที่ ๓ เมื่อพระยาธรรมปริชาลา
สิกขา พระผู้เป็นศิษย์พาไปกับหนังสือแล ตู้อื่นรวมเป็น ๘ ตู้ด้วยกัน เอาไปไว้ที่วัดโพธิ์ชัย ในแขวง
จังหวัดสุพรรณบุรี อยู่มาจนรัชกาลที่ ๕ กรมพระยาดำรงราชานุภาพเสด็จไปตรวจราชการเมือง
สุพรรณบุรี พระยาธรรมปริชา (บุญ) ทูลถึงเรื่องหนังสือกับตู้ที่ได้ยินว่าไปตกอยู่วัดโพธิ์ชัย จึงเสด็จ
แวะไปทอดพระเนตร ไปพบทั้งตู้และหนังสืออยู่บริบูรณ์ทรงนำความมาบอกแก่พระยาธรรมปริชา
พระยาธรรมปริชาทูลถวายตู้และหนังสือนั้น แต่กรมพระยาดำรงฯ จึงโปรดให้รับมายังกรุงเทพฯ
ถวายหนังสือทั้งปวงแก่หอพุทธศาสนสังคหะ แต่ตู้ใบนี้ทรงเห็นลายงามจึงตั้งไว้ที่ศาลาว่าการ
กระทรวงมหาดไทย พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จมาทอดพระเนตรเห็น มีรับสั่ง
อาลัยไว้แก่กรมพระยาดำรงฯ ว่าอย่าให้ให้แก่ใครไปเสียจึงได้เรียกตู้ใบนี้ว่า “ตู้ทรงอาลัย” เป็นนาม
สืบมา

ลักษณะลาย ตู้ลายรดน้ำ

ด้านหลัง เป็นประตูตู้ทำด้วยกระจกซึ่งทำขึ้นใหม่ในสมัยสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ เพื่อใช้
เปิดปิดแทนด้านหน้า เป็นการป้องกันมิให้ภาพลายทองหมอง

เสาชอบตู้ ๓ ด้านคือ ด้านหน้า ด้านข้างขวา และด้านข้างซ้าย เขียนลายก้านชดออกเถาเทพบุตร
กึ่งกลางเสา เขียนลายประจำยามรัดดอกตกแต่งเชิงเสาดด้วยลายกาบพรหมสร หัวเสาตกแต่งด้วยลายกระจกประจัญบานซึ่ง
ยอดตกลงแบบกระจกรวน

เสาชามู ตกแต่งด้วยภาพครุฑยุคนาคอยู่เหนือภาพสิงโตที่นั่งชันเขา ทั้งหมดเป็นภาพครึ่งซีกอยู่ตรง
มุมเสาซึ่งสืบเนื่องกับอีกด้านหนึ่งของเสา

ขอบบน ขอบล่าง เขียนลายประจำยามลูกฟักก้ามปูใบเทศอยู่เหนือลายบัว ขอบบนและขอบล่าง
ของด้านข้างซ้ายลายทองลบเลื่อนมาก โดยเฉพาะขอบล่างซึ่งคงเหลือรอดลายเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

กรอบลื่นซึกและลื่นซึก จำหลักลายสังวาลเพชรพวง และประดับกระจกสีขาวแกมเขียว ลงรักแดง
บนพื้นหลังของลาย

ขอบลวดและลูกตั้ง เขียนลายเถาเลื้อยพันธุ์ฤๅษษาและลายบัว

เชิงตู้ ทำเป็นรูปปากสิงห์ จำหลักลายพันธุ์ฤๅษษาดอกและใบเทศ ประดับกระจกสีขาวแกมเขียว
และลงรักแดงบนพื้นหลังของลาย

ธบ.๓ ตู้ชาหมู (เลขที่เดิม ๒๘)

ฝีมือช่าง สมัยธนบุรี
ประวัติ ได้มาแต่วัดระฆังโฆสิตารามวรมหาวิหาร กรุงเทพมหานคร
ลักษณะลาย ตู้ลายรดน้ำกนกเปลวเครือเถาเคล้าภาพ

เสาขอบตู้ ด้านข้างขวาซ้ายและด้านหลังตกแต่งด้วยลายรักร้อยบัวร้อยและลายกาบพรหมศรี ส่วนด้านหน้าตกแต่งด้วยลายรักร้อยบัวร้อย และเขียนภาพท้าวเวสวัณทำเป็นรูปยักษ์ถือไม้คมแฝก ยืนอยู่เหนือบัลลังก์ ภายใต้ซุ้มเรือนแก้วที่เชิงเสาด้านหน้า

เสาขาตู้ ลงรักดำทึบ

ขอบบน ของด้านหน้า เขียนข้อความไว้บนพื้นหลังที่ลงทองทึบ ดังนี้ :-

๑ศุภมัสดุ พระพุทธศักราช ล่วงแล้วได้ ๒๓๒๐ พระวษาเศศสังขยาปัจจุบันวัน ๔ ๖ ๑๒ ค่ำ ปีกา นพศก มหาตง ตรุณพุทธบุตรมีวิสุทธิสัทธา สัมปยุตญาณนิยม ดำริว่าพระसानาไว้ให้ ๑๐๐ ปรียัตติศาสนาถาวรวิทมน การ ขอบปะนิธานธรรมูปนินไซสำเร็จแก่พระพุทธรูปอรุณริยสัง อันจะตรัสรู้ด้วยดี ทิ้งจตุราสัติ สัทธรรมขันธ ไทได้ พระอนันตนพโลกุตตรโดยง่าย ดูทำนายพระไตรยลักษณะในศาสนา สำนักนิสมเด็จพระศรีอาริยเมตตัยเจ้านันเกิดเสร็จ สิ้นเป็นเงิน ๑๖ | ๑ ๗๑๐

ข้อความทั้งหมดนี้อยู่เหนือลายบัวรวน ส่วนขอบบนของด้านข้างขวาซ้ายและด้านหลังตกแต่งด้วย ลายเข้มขาบเถาเลื้อยเคล้าดอกสีกลีบอยู่เหนือลายบัวรวน ขอบล่างทั้ง ๔ ด้านมี ๒ ชั้น ขอบล่างชั้นแรกตกแต่งด้วยลาย ประดิษฐ์อย่างใหม่คล้ายลายเกลียว อยู่เหนือลายบัวรวน ขอบล่างชั้นที่ ๒ ทำเป็นขอบลวดบัว และตกแต่งด้วยลายรัก ร้อยบัวร้อย

ท่อนไม้ ลงรักดำทึบ และจะเห็นรักดำกะเทาะออกมามากจนเหลือเพียงรักแดง

ธบ.๔ ตู้ชาหมู (เลขที่เดิม ๒๔)

ฝีมือช่าง สมัยธนบุรี
ประวัติ ได้มาแต่วัดจันทารามวรวิหาร กรุงเทพมหานคร
ลักษณะลาย ตู้ลายรดน้ำ

ด้านหลัง ลงรักดำทึบตลอด จากขอบบน เสาขอบตู้จนถึงขอบล่าง ขาตู้ด้านหลังลงรักแดงทึบ

เสาขอบตู้ ขอบบน ขอบล่าง ลงรักปิดทองทึบ

เสาขาตู้ ๓ ด้านเขียนรูปครุฑยุคนาค

เชิงตู้ ทำเป็นรูปหูช้าง เฉพาะด้านหน้าและด้านข้าง ขวาซ้ายจำหลักลายนูนสูงเป็นลายก้านขดลง รักปิดทองทึบบนตัวลาย พื้นหลังของลายประดับกระจกสีเขียวเฉพาะด้านหน้า ส่วนด้านข้างขวาซ้ายใช้กระจกสีขาว ประดับ

เลขที่ ๒๕ (สพช.) ตู้ขามู

ฝีมือช่าง สมัยธนบุรี

ประวัติ เดิมอยู่วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ราชวรมหาวิหาร กรุงเทพมหานคร ปัจจุบันอยู่ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร

ลักษณะลาย ตู้ลายรดน้ำ กนกเปลวเครือเถาไขว้ ครุฑคาบ นาคคาบ ออกเถาช่อเปลวหางโต หัวนาค หัวครุฑ หัวเหม เทพนมครึ่งตัว กุมารรำครึ่งตัว เคล้าภาพพุ่มข้าวบิณฑ์ หน้าขบ ภาพสัตว์ นก กระรอก ในระหว่างเถากนก ภาพสัตว์ป่าและสัตว์หิมพานต์ และภาพเล่าเรื่องท้าวอุเทน

เสาขอบตู้ ๓ ด้านคือ ด้านหน้า ด้านข้างขวาและซ้าย ตกแต่งด้วยลายรักร้อยหน้าสิงห์ภายในขอบเส้นขนานซึ่งลงทองทึบเป็นพื้นหลัง ด้านในของขอบตู้ทุกด้านตกแต่งด้วยลายบัว ด้านหลังตกแต่งด้วยลายรักร้อยพุ่มดอกไม้ ภายในขอบเส้นขนานซึ่งลงทองทึบเป็นพื้นหลัง

เสาขาตู้ ๔ ด้านตกแต่งด้วยลายกรวยเชิง ส่วนล่างใต้ลายทอง ลงรักแดงทึบ

ขอบบน ขอบล่าง ตกแต่งเหมือนกันทั้ง ๔ ด้าน ขอบบนทำเป็นฐานบัวหงาย ลงทองทึบที่หน้ากระดาน เหนือลายบัวหงาย ๒ ชั้น ขอบล่างทำเป็นฐานบัวคว่ำเขียนลายบัวคว่ำ ๒ ชั้น เหนือหน้ากระดานซึ่งลงทองทึบ

เชิงตู้ ทำขึ้นใหม่เป็นรูปปากสิงห์ลงรักดำทึบทั้ง ๔ ด้าน